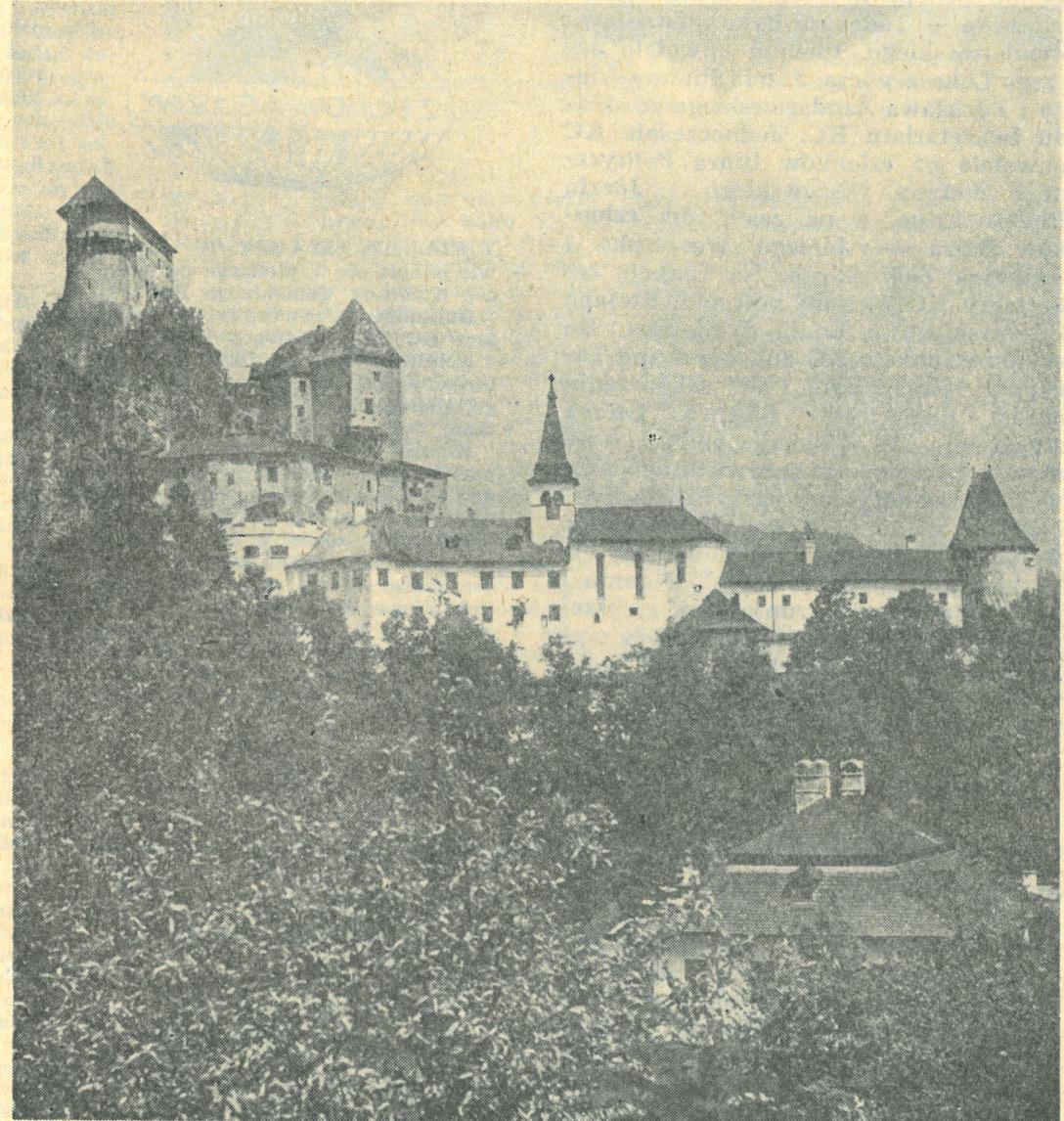

Zivot

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • SRPEN • AUGUST • SIERPIEŃ • ČÍSLO 8/1980 ROČNÍK 23 CENA 2 ZŁ

na Oravskom zámku

Oravský zámok od juhu

V tom čase, keď bol pánom Oravského zámku gróf Juraj Erdödy, ľudia deň čo deň najviac iba o Jánošíkovi vraveli. Nebolo dediny, kde by sa o ňom všelijak reči netrúsili. Ale nielen v Oravskej stolici ľudia poznali jeho meno. Aj v Turci, Liptove a v Trenčianskej stolici sa o Jánošíkovi kdeko rozhovoril. A to bolo veru veľmi proti srti všetkým pánom, čo vládli tým stolicami. I preto si neraz takto medzi sebou povedali:

„Nebude pokoj v stolici, kým to zbojničisko bude šarapatiť medzi ľudmi. A čím dlhšie bude nažive, tým horšie pre všetky zámky a kaštiele. Lenže beda mu, keď ho dolapíme!“

Jánošíka však nie a nie chytiť. Darmo slubovali hory-doly tomu, kto ho pánom oddá živého, alebo kto ho zmári. Nikto sa nenašiel, čo by tak urobil.

I hybaj sa potom páni radí, ako a kde Jánošíka dolapíť. Jedného dňa sa zišli na poradu aj na Oravskom zámku. Sám Juraj Erdödy ich pozvolával. Z Liptova na parádom koči prihrkotal gróf Szentiványi a z Turca zeman Jesenský. Z Trenčianskej stolice mal prísť ktoś z Pálffyovskej rodiny, ale nedošiel, iba poslal takýto odkaz:

„Namiesto mňa vyšle na poradu zeman Skalku. Ten vie zo všetkých najlepšie, ako chytiať zbojníkov. Tomu verte!“ A naozaj, všetci potom len Skalkovi doverovali. Ako by aj nie, keď sám Pálffy si myslel, že Jánošíkovi iba tento zeman najsikr zláme krky, lebo je vraj veľmi šikovný.

Nakoniec sa všetci páni postrelali v najkrajšej palote na Oravskom zámku. Aj Skalka prišiel na krásnom koni. A tak sa mal okolo ostatných, že sa všetkým veľmi zvidel. Naskutku sa s ním skamarátili a priplíjali si na zdravie i na to, aby Jánošíka dajako dostali do rúk. Vtedy na to Skalka:

„Cochvíla sa naisto uvidí, kto je šikovnejší, či my, tito páni tu, alebo nebodaj ten zbojník!“

Ale zeman Skalka dlho pri stole neobsedel. Raz

odbehol kdesi do kuchyne medzi tých, čo tam pre pánov kuchtili. Inokedy do frajčimeriek zabrdoi i mrkol na mladšie ženy. Potom sa na chvílu kdesi preč vytratil, no zrazu znova vhupol do paloty a smelým nebojácnym hlasom sa takto rozrečnil:

„Jánošík nám musí sám prísť pod ruku. Chýtame ho ako myš do pasce. V našich stolicach rozhýrime, že v Žiline bude veľký jarmok. A taký bude, aký ešte sotva dakto zažil. Nuž aj Jánošík ta naisto prikvitne“ Pánom sa jeho reč pozdvala a hned sa ho ešte spýtali:

„Len či naozaj ta príde a či ho spoznáme, keď sa preoblečie?“ Ale Skalka ich zhriakol:

„Naisto viem, že žilinský jarmok neobídze. A keď tam už bude, neujde mojim očiam. Potom sa už predô mnou neskryje, ani nám neubzikne z rúk!“

Keď to Skalka dopovedal, pripil ešte na zdravie ostatným a zberal sa preč práve vtedy, keď sa začalo stmievať. Vraj musí stoj čo stoj nocou do Trenčína docválať, treba mu tam poriadky robiť, preto sa tak ponáhla. Iba vo dverách ešte zavolal:

„Tak sa všetci dobre mávajte! A do videnia na jarmoku v Žiline!“

Pánov na Oravskom zámku zamrzelo, že Skalka práve teraz odchádza, keď bolo po porade a keď sa mala začať hostina i veľká zábava. Všetci si boli načistom, že so Skalkom by im bolo veselšie.

Ale napokon si páni aj bez Skalku zajedli i vypili, ako sa patrí. Ba sa aj zabávali dlho do noci. Keď sa im zdalo, že sú v najlepšej vôli, odrazu ktorosi oznamil, že sa Skalka znova vrátil. Ibaže je vraj akýsi nesvoj, ba že je skôr smutný ako veselý. A taký, ani čo by reč stratil.

A veru naozaj sa nemýlil ten, čo tak zvestoval o Skalkovi. Keď Skalka vošiel do paloty, každý zbadal, že je ako vymený. Tvár mal bledú, usužovanú a oči ani čo by mu šli zhasnúť. A pred niekoľkými hodinami mu z nich priam sršali iskry.

Iba fúzy a šaty od hlavy po päty sa na ňom nezmenili. Keď si troška vydýhol, takto začal:

„Zle je so mnou páni! Čo som mal pri sebe, o všetko ma ten zbojník obral. Ba aj šaty zo mňa zvliekol a o strom ma priviazel. Nakoniec sa do nich obliekol a hybaj evalom preč. Ešte šťastie, že po dlhšom čase predsa za mnou prišiel a že mi aj šaty vrátil. Veľmi zle boli som bol do rána obstál a ktohovie ako dalej šiel. Ale prsteň a vzáencu šablu si veru vzal!“

Po tejto reči každý zbledol, kto v ten deň videl „Skalku“ na Oravskom zámku. Hned si bol istý, že to nebol nikto iný ako preoblečený Jánošík. A k tomu v Skalkových šatách!

Aj ostatným pánom líca pobledli, keď zbadali, že ani oni na sucho neobišli. Aj im chýbali druhe veci, čo mali pri sebe a čo si odložili. Jednému sa podel kdesi drahý kožuch a iným zas chýbali mešce a pištole. Ani mete a iné zbrane viac ne-našli. Museli sa s nimi navždy rozlúčiť, lebo dobre vedeli, akou cestou pošli.

Nuž veľmi smutní sa potom rozchádzali stoliční páni z oravského zámku. Nakoniec predsa len ktorí takto povedal:

„Uvidíme, či si ten zbojník aspoň bude stáť za slovom a či do Žiliny príde, ako povedal.“ I veru sa predsa len tak dohodli;

„Či príde alebo nie, my všetci ta naisto pojde-me!“

Ale páni Jánošíka nechytili ani v Žiline na jarmoku. Darmo vtedy panskí hajdúsi obstali celé mesto, darmo prezerali každého jarmočníka, čo sa poberal rovno do mesta. A keď Jánošíka predsa ktorosi zbadal a chcel sa na neho vrhnúť, ten iba zakrútil valaškou okolo hlavy a zrazu sa tak strátil medzi ľudmi, ani čo by sa prepadol.

ANTON HABOVŠTIAK

IV PLENUM KC PZPR

W niedzielę, 24 sierpnia, zebrało się IV plenum KC PZPR. Przedmiot obrad: ocena sytuacji społeczno-politycznej kraju, główne zadania partii, zmiany w składzie Biura Politycznego i Sekretariatu KC. Podejmując decyzję w sprawach organizacyjnych, KC odwołał: ze składu Biura Politycznego — Edwarda Babiucha, Jerzego Łukaszewicza, Jana Szydlaka i Tadeusza Wrzeczyka; ze składu zastępców członków Biura Politycznego — Tadeusza Pykę i Zdzisława Żandarowskiego. Plenum odwołało Jerzego Łukaszewicza, Józefa Pińkowskiego i Zdzisława Żandarowskiego ze składu Sekretariatu KC. Jednocześnie KC powołało na członków Biura Politycznego Stefana Olszowskiego i Józefa Pińkowskiego, a na zastępców członków Biura — Jerzego Waszczyka i Andrzeja Zabińskiego. Na funkcję sekretarzy KC plenum powołało Stefana Olszowskiego i Emila Wojtaszka. Do składu członków KC dokooptowano Tadeusza Grabskiego. W zakończeniu obrad plenarnych Edward Gierek stwierdził: „W dyskusji padły słowa ostre i bolesne, ale sprawiedliwe, prawdy trudne dotyczące naszych własnych błędów, niekonsekwencji i opóźnień, wahań i słabości. Postanowiliśmy w bliskiej przyszłości zwołać V Plenum i podać te sprawy gruntownej, głębszej analizie, by dojść do wszystkich bez wyjątku źródeł poważnego kryzysu politycznego i gospodarczego, który dziś przeżywa nasz kraj.”

★

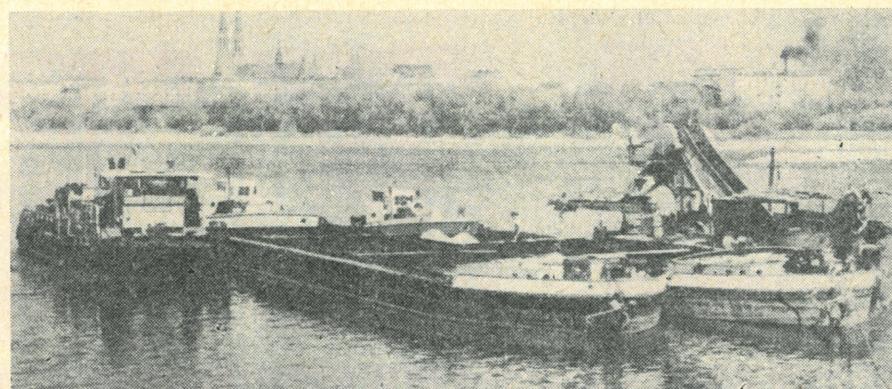
Również w niedzielę, 24 sierpnia, odbyło się w Belwedzerze posiedzenie Rady Państwa. Na prośbę Edwarda Babiucha, Rada Państwa zwolniła go ze stanowiska prezesa Rady Ministrów i pełnienia funkcji premiera — do czasu podjęcia decyzji przez Sejm — powierzyła Józefowi Pińkowskiemu. Ze stanowisk wiceprezesów Rady Ministrów odwołano Tadeusza Pykę i Tadeusza Wrzeczyka. Rada Państwa powołała: Tadeusza Grabskiego na stanowisko wiceprezesa RM, Henryka Kisiela na stanowisko wiceprezesa RM i przewodniczącego Komisji Planowania przy RM, odwołując go równocześnie ze stanowiska ministra finansów: Aleksandra Kocia na stanowisko wiceprezesa RM, odwołując go równocześnie ze stanowiska ministra przemysłu maszynowego. Rada Państwa odwołała Emila Wojtaszka ze stanowiska ministra spraw zagranicznych i Eugeniusza Grochala ze stanowiska ministra — członka RM. Ponadto powołano: Józefa Czyrka na stanowisko ministra spraw zagranicznych, Mariana Krzaka na stanowisko ministra finansów, Henryka Gawrońskiego na stanowisko ministra przemysłu maszynowego i Jerzego Gawrysiaka na stanowisko ministra — członka RM.

★

W niedzielę, 24 sierpnia, prezes RM odwołał: Macieja Szczepańskiego ze stanowiska przewodniczącego Komitetu ds. Radia i Telewizji; Eugeniusza Grochala — ze stanowiska przewodniczącego Państw. Komisji Cen; Stanisława Kuzińskiego — ze stanowiska prezesa GUS. Jednocześnie prezes RM powołał Józefa Bareckiego na stanowisko przewodniczącego Komitetu ds. Radia i Telewizji, Jerzego Gawrysiaka — na stanowisko przewodniczącego PKC i prof. Wiesława Sadkowskiego na stanowisko prezesa GUS.

POKRAČUJÚ INTENZÍVNE PRÁCE pri výstavbe Ústredného uholného prístavu v Tychoch (Katowické vojvodstvo). Bude to v rámci obhospodárenia Visly najväčšia investícia v jej hornom toku.

Prístav bude mať štyri bazény a skladiská uhlia dodávaného dopravnými pásmi priamo z baní Piast, Ziemowit a Czecot. Ukončenie prvej etapy výstavby sa plánuje na rok 1983. V roku 1990 by preklaková kapacita prístavu mala dosiahnuť 20 mil. ton ročne, čím sa stane jedným z najväčších vnútrozemských objektov tohto typu na svete.

V PLENUM KC PZPR. W Warszawie odbyło się V plenarne posiedzenie Komitetu Centralnego PZPR.

Obradom przewodniczył I sekretarz KC PZPR Edward Gierek.

Komitety Centralny wysłuchali informacji członka Biura Politycznego, sekretarza KC PZPR Stanisława Kani.

Komitety Centralny przyjął do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie komisji rządowych powołanych do rozmów z przedstawicielstwami robotniczymi w sprawie zgłoszonych postulatów w Gdańsku i Szczecinie, które przedłożyli: członek Biura Politycznego KC PZPR, wiceprezesa Rady Ministrów Mieczysław Jagielski i zastępca członka Biura Politycznego KC PZPR, wiceprezesa Rady Ministrów Kazimierz Barcikowski.

Teksty protokołów porozumień zawartych przez komisje rządowe i międzylakadowe komitety strajkowe w Szczecinie i Gdańskim i ich szerokie omówienie podała prasa, radio i telewizja.

VÝCHOD-ZÁPAD. Japonská firma Mitsubishi Petrochemical Co. dostala z Maďarska objednávku na dodávku zariadení pre závod na výrobu polypropylénovej fólie spolu s licenciou na technologický proces. Zariadenia s ročnou kapacitou výroby 4 000 ton budú inštalované v petrochemickom kombináte nedaleko Lenináros. Zasa ďalšie japonské firmy patriace do skupiny Mitsui podpisali zmluvu v hodnote 30 mln dolárov na dodávku zariadení pre juhoslovanský chemický závod, ktorý vznikne v Sisaku pri Záhrebe. Závod bude vyrábať od roku 1983 ok. 50 000 ton kyseliny tereftalovej ročne. Fínsky podnik Valmet dodá stroje pre maďarský modernizovaný závod na výrobu papiera v Szolnoku.

SENÁTNA KOMISIA OZBROJENÝCH SÍL USA schválila uznesenie, ktoré sa dožaduje zaviesť do arzenálu Pentagonu 100 dodatočných medzikontinentálnych rakiet Minuteman III., ktoré by doplnili počet 550 podobných rakiet, aké sa už nachádzajú na odpalovacích rampách. Realizáciou tohto uznesenia by Spojené štaty prekročili limit strategických rakiet s viacerými hlavicami, určeným počas sovietsko-amerických rokovaní SALT-II. Uznesenie senátu sa všeobecne chápe ako diverzne voči dohode podpisanej pred vyše rokom vo Viedni.

EGYPT K dosavadním príjimům Egypta z turistiky, od emigrace pracující v zahraničí, z tradičního exportu (bavlna, raná zelenina, atd.)

pribyl zisk z prodeje vlastní nafty. Jej těžba již překročila 25 mil. tun ročně (polovina se využívá). V roce 1982 se počítá se 40 mil. tun nafty; jen věže na poloostrově Sinajském, vrácené Izraelem, vynesou 200 milionů čistého zisku ročně.

možnú akumuláciu nevyhnutné pre financovanie investícii. Preto sa rozhodli vytvoriť v jednotlivých častiach Afriky štyri ekonomicke organizmy. Keď zosilnejú, spoja sa v budúnosti do jedného ekonomickeho organizmu.

HISTÓRIA V LEKÁRNI. Zbieraním starých lekárnických zariadení a kníh sa začal zaoberať Podnik pre farmaceutické zásobovanie Cefarm v Gdansku. V jednej miestnosti lekárne Ratuszowa zhromaždili (a sprístupnili ľakajúcim v rade na lieky) lekárnické náradie pochádzajúce z 19. storočia. Sú medzi nimi mažiare, váhy, gilotíny na rezanie bylinky, ako aj starý emulgátor na výrobu emulzie rybienho tuku. V lekárni je aj knižnica zberka, ktorá má okolo 200 zväzkov. Najstaršou knihou je cenný lekárnický receptár pochádzajúci z roku 1675.

ROZUM A PODRÁŽDENOSŤ. Talianska firma Finsider kontrolovaná štátom podpísala zmluvu na dodávku rúr s veľkým priemerom do Sovietskeho zväzu. Hodnota dodávok — 150 mln dolárov. Tá istá firma vypracovala projekt päťročnej obchodnej zmluvy zo ZSSR. Zato americké ministerstvo obchodu vydalo zákaz vývozu strojov pre továreň na výrobu nákladných automobilov Kamaz. Inštalácia týchto strojov by umožnila zvýšenie výroby. Minister obchodu USA, p. Klutnick povedal, že k tomuto rozhodnutiu došlo preto, keďže automobily Kamaz využívajú sovietske vojská v Afganistane.

RUMUNSKÁ OCEL. Rumunsko vyrábí v tomto roku 15,6 mln ton surovej ocele, o 1,7 mln ton viac ako v roku 1979. V roku 1960 tavba ocele v Rumunsku dosahovala 1,8 mln ton a v roku 1970 — 6,5 mln ton. Tento rok bude dokončená výstavba hutníckych závodov v Hunedoare, Resice, Calane, Tigraviste, Tulci a Slatine. Na rozvoj hutníckeho priemyslu Rumunsko určilo do roku 1985 vyše 83 mil. leí. Vďaka tomu výroba ocele v polovičnej budúcej dekáde dosiahne ok. 20 mln ton a koncom dekády 25—27 mln ton. V roku 1985 podiel konvertorovo-kyslíkového ocele stúpne do ok. 60% a ok. 46% ocele sa bude vyrábať metódou nepretržitej tavby.

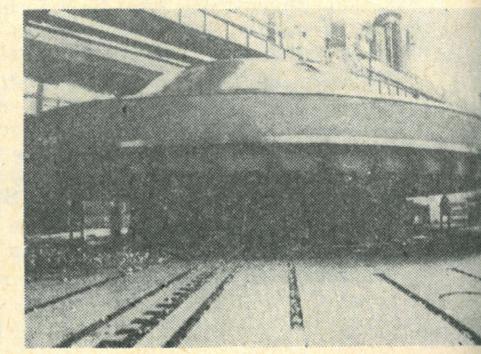
HOSPODÁRSKA BUDÚCNOSŤ AFRIKY. Celková národná výroba brutto afrických krajín tvorí iba 2,7% svetovej výroby; priemerný dôchodok per capita dosahuje 365 dol.; ok. 45% obyvateľov tohto svetadielu nemá prácu; v Afrike sa nachádza až 20 z 31 najchudobnejších krajín na svete. Ako zmeniť tento stav, hovorili v Lagos šéfiafrických štátov a vlád. Za jednu z hlavných príčin príliš pomalého ekonomickeho rozvoja Afriky uznali jej deľbu na malé ekonomicke organizmy, keďže malé vnútorné trhy zne-

VYROBENÉ V TALIANSKU. Taliansky export kompletných objektov priemyselného a pozemného stavitelstva dosiahol v prvom štvrtom t.r. ok. 2,2 mld. dol., čo v porovnaní s analogickým obdobím spredu roka znamená rast o 60%. V súčasnosti prebiehajú rozhovory týkajúce sa ďalších zmlúv o.i. s Argentínou, Mozambikom, Venezuélu, ZSSR, Irakom, Saudskou Arábiou a Libiou. K najdôležitejším objednávkam patria: projekt a účasť na výstavbe siedmich petrochemických závodov v Číne, výstavba priehrady na rieke Kwai v Thajske, výstavba elektrární v Indii a Iraku, stavba 240 km ropovodu v Saudskej Arábii, výstavba závodu na odsoľovanie morskej vody v Kuvaajte a výstavba továreň na regeneráciu olova z akumulátorov v NDR.

V BUDAPEŠTI tretinu provozovanej služeb tvoria dílny soukromých remeslníkov. Je ich celkom 16 tisíc a mimo rádne dôležitou roli plní na úseku bytových opravárskych služieb, opravy vozidel a tzv. drobné konfekcie.

DRAHÁ BEZSTAROSTNOSŤ. Knihy a časopisy vychádzajú v znižených nákladoch, noviny zmenšujú obsah a zatial každá desiatka reklamácia hlásená podniku Grafpapier sa týka dodávok pre závody patriace Združeniu polygrafického priemyslu, ako aj konkrétnego poškodenia papiera počas dopravy. Podľa údajov Ústredne pre zásobovanie RSW „Prasa-Ksiažka-Ruch“, straty v tlačiarňach sú spôsobené príliš častými prípadmi trhania papiera, k čomu dochádza jeho poškodením a navlhčením počas dopravy. V roku 1979 straty dosiahli 2126 ton. To-to množstvo by stačilo na vytlačenie 40 mil. exemplárov 8-stránkových novín.

UFO? Nie. Taktô vyzerá obrábanie krytu štvrtnej turbíny pre Nižnékamskú hydroelektrárnu na 19-metrovom zvislom sústruhu v Lenigradských oceliarských závodoch.

OD NÁŠHO VYSLANÉHO REDAKTORA

OLYMPIJSKÝ SVIATOK ŠPORTU

XXII. olympijské hry v Moskve sú už za nami. Mnohí naši čitateľia akisté bežne sledovali priame prenosy zo zápolenia vyše 6000 športovcov z 81 krajín všetkých kontinentov a už poznačajú držiteľov olympijských medailí. Napriek tomu vraciame sa k tomuto najvýznamnejšiemu celosvetovému sviatku športu a priateľstva, ktorý sa po prvý raz v dejinách uskutočnil na socialistickej pôde — v hlavnom meste Sovietskeho zväzu.

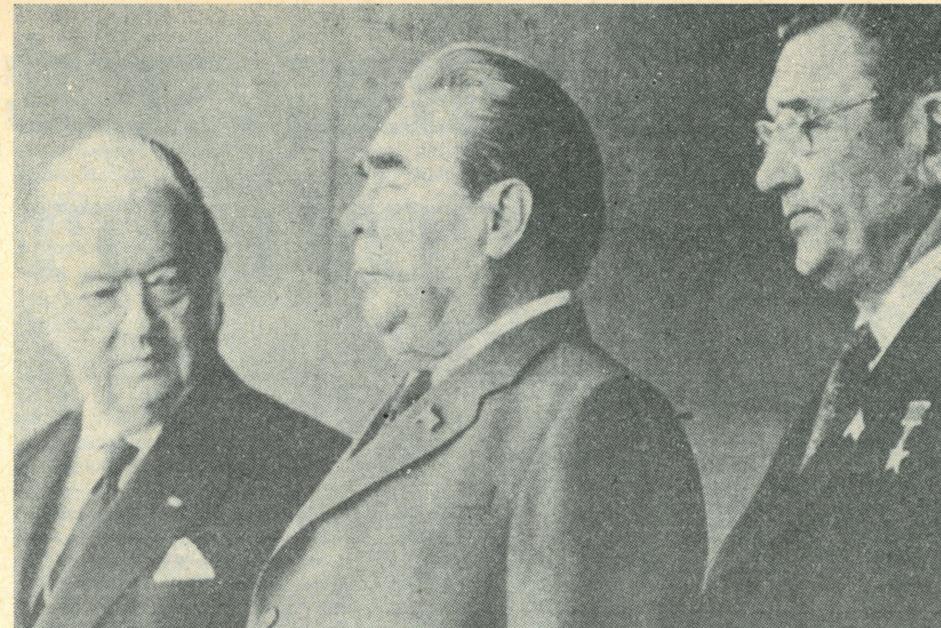

Hlbokým dojmom zapôsobila na všetkých milovníkov športu slávnosť otvorenia hier na Ústrednom štadióne V.I. Lenina v Lužníkach, mohutné defilé športovcov a malebná časť programu vyhradená muzam, kultúre, ukažkam športového majstrovstva. Nemalo by zmysel popisovať, to, čo videli ľadom všetci záujemci na televíznych obrazovkách. Chcem len dodať, že slávnosť otvorenia patrila podľa mnohých pozorovateľov k najkrajším a najimpozantnejším v dejinách olympijských hier.

Mal som možnosť priamo sa zúčastniť rovnako nádhernej otváracej slávnosti v Leningrade, ktorý bol popri Moskve, Kijeve a Minsku dejiskom kvalifikáčnych zápasov olympijského futbalového turnaja. Hlavná aréna súperenia — Stadion S.M. Kirova, ktorý mi trochu pripomína varšavský Stadion desafrácia, v slávostnom rúchu privítala účastníkov a hostí veľkého podujatia. Na korune desiatky vlajok, nad východnou tribúnou sa už zdáleka vymála zlatistá čaša pripravená na zapálenie olympijského ohňa. Naproti nej, pri hlavnej tribúne čítam latin-ský nápis: *Citius, altius, fortius*.

Zivé farebné obrazy boli pestrým prvkom umeleckého programu otvorenia hier.

Foto: TASS-APN-CAF

Generálny tajomník ÚV KSSZ a predsedca Prezídia Najvyššieho sovietu Leonid Brežnev v spoločnosti predsedu MOV lorda Killanina a predsedu organizačného výboru OH 80 I. Novikova (sprava) otvára XXII. olympijské hry.

(Rýchlejšie, vyšie, silnejšie). Týmto olympijským heslom sa budú riadiť športovci v najbližších dňoch.

Dlhlo by bolo treba vymenúvať všetky časti bohatého programu, od nástupu 500-členného orchestra až po vystúpenia tisícov cvičencov, ktorí demonštrovali náročné gymnastické skladby, súhru, krásu. Paralelne s cvičeniami sa na východnej tribúne striedali nádherné ukážky troch tisíc majstrov živého obrazu, utváraného menením farieb. Konečne zahorel olympijský oheň a na plochú štadóna nastúpili hlavní hrdinovia — futbalisti.

V leningradskej kvalifikáčnej skupine hrala aj jedenástka Československa. Mesto bolo pre ňu šťastné. Po víťazstve v úvodnom zápase nad Kolumbiou 3:0 a remízach 1:1 s Nigériou a 0:0 s Kuvajtom, futbalisti ČSSR postúpili do štvrtfinále, v ktorom zvíťazili nad Kubbou 3:0. Potom porazili — opäť v Leningrade — Juhosláviu 3:0 a postúpili do finále.

Podobne ako na hlavnej aréne, v celiom meste vládlo ozajstné olympijské

ovzdušie. Nespočetné množstvo hesiel, vlajok, transparentov, plagátov a iných ozdob na čele so sympatickým medvedíkom Mišom informovalo o olympijskom podujatí v tomto meste. Záujem obyvateľov o hry bol obrovský. Pokusil som sa zastaviť na Nevskom prospekte mladého Leningradčana a spýtať sa na prvé dojmy z olympijského zápolenia. Odvetil s úsmevom, že je nadšený jeho vysokou úrovňou, ale vzápäti sa začal ospravedlňovať, že sa veľmi ponáhla, aby stihol na prenos z moskovských štadiónov — podobne, ako tisíce iných milovníkov športu.

A zatiaľ na moskovských arénach sa od prvého dňa tvrdzo súperilo o vavriny víťazstva. Úroveň pretekov bola veľmi vysoká a v mnohých disciplínach značne vyššia, ako na predošlých hráčach. Každý deň sme boli svedkami výborných výsledkov, mnohých prekvapení a početných svetových, olympijských, európskych či národných rekordov, ktoré sa sypali ako z vreca.

JÁN ŠPERNOGA

LETO „POLONIE“ VO VLASTI

Tohoročné leto zahraničných Poliakov bolo bohaté a upevnilo ich srdečne zväzky s rodinou krajinou. Tieto zväzky nachádzajú priaznivé podmienky v ovzduší, aké vytvorili najvyššie politické a štátne orgány v Poľsku. Ilustráciou toho bol V. svetový festival folklórnych súborov zahraničných Poliakov, ktorý sa konal v júli v Rzeszowe a skončil slávostným koncertom v Mieleci.

Tohto podujatia sa zúčastnilo 46 tanecno-hudobných súborov zahraničných Poliakov z 12 krajín rôznych kontinentov, o.i. z USA — šestnásť súborov, z Francúzska — desať, z Kanady — šesť, z NSR — dva a z Československa a Belgická po tri súbory. Spolu 1600 účastníkov, hlavne mládež, ktorá týždeň hrala, spievala a tancovala na našich scénach. Počas otvorenia podujatia, za zvukov festivalového hymnu vztyčili polskú vlajku členovia súborov, ktoré sa zúčastnili na všetkých doterajších festivaloch — KRAKOWIACY z Bostonu, SYRENY z Holandska a EDOVÝ SÚBOR J. BEMA z Budapešti. Po prvýkrát na festivale vystupovali zástupcovia Poliakov z Austrálie — polského folklórneho divadla v Sydney. Práve oni obdržali klúče od mestských brán Rzeszowa, ktoré sa podľa tradície odovzdáva polským hostom zo zahraničia. Mimoriadne pestrý bol sprievod súborov zahraničných Poliakov, ktorý prešiel počas slávostného otvorenia ulicami Rzeszowa.

Cestný patronát nad festivalom, ktorý sa pre polskú mládež zo zahraničia stáva atraktívnejšou formou styku s Poľskom, jeho obyvateľmi a kultúrou, prevzal predseda Štátnej rady Henryk Jabłoński. Organizátorom tohto podujatia bola Spoločnosť Polonia, Ministerstvo kultúry a umenia, ako aj Vojvodský úrad v Rzeszove.

Reperoár súborov zahrňoval polský folklór, predovšetkým z južných oblastí Poľska. Každý súbor mal v programe aj skladbu charakteristickú pre krajinu, z ktorej prišiel. Pred prehliadkou v Rzeszove a na jeho okolí boli súbory zahraničných Poliakov na sedemnásobných sústredeniach, kde za pomocí polských choreografov a iných odborníkov zdokonalovali svoje programy. Takéto sústredenie sa konali v Bialej Podlaskiej, Krosne, Przeworsku, Stalowej Woli a v samom Rzeszove. Popri atraktívnych vystúpeniach a na hrávkach mali súbory možnosť zoznamovať sa so všetkým, čo sa týka polského folklóru a polskej kultúry.

Práve pre zahraničných Poliakov roztrúsených na všetkých kontinentoch bola pred niekoľkými rokmi utvorená pri Ústave pre výskum zahraničných Poliakov Jagellonskej univerzity v Krakove — Škola polskej kultúry a jazyka, ktorú doteraz absolvovalo vyše 3,5 tisíc mládež. Tohoročného kurzu sa zúčastnilo ďalších okolo 800 osôb, hlavne z USA a Európy. Program 14 kurzov zahrňuje prednášky z dejín a polského jazyka, dejín kultúry a hlavných problémov dnešného Poľska. Počas kurzu sa organizuje mnoho vlastivedných zájazdov, prehliadky polských kultúrnych výsledkov, filmové a divadelné predstavenia atď.

Cenu predsedu Štátnej rady dostal na koncerte v Mieleci súbor ECHO Z POLSKI z Toledo (USA) za znamenite predvedenie dožinkového predstavenia. Zasa polský tanecný súbor KRAKOWIACY z Bostonu (USA) obdržal cenu predsedu Spoločnosti Polonia.

HOVORÍME S AGRONÓMOM AKÁ JE ÚRODA?

Je už zvykom, že naši čitateľia, ktorí prichádzajú do Varšavy, navštievujú redakciu. Tentokrát nás navštívil Bolesław Wojtusiak, ktorý osem rokov pracoval ako agrónom v Novej Belej a teraz je na zasluženom dôchodku. Ale nadáľ ho zaujíma rozvoj polnohospodárstva v tejto oblasti a spoločensky radí rolníkom z Novej Belej, Krempe, Durština a iných okolitých obcí. Využili sme príležitosť a spýtali sme sa ho, ako teraz, v prvej dekáde augusta ocenjuje situáciu v polnohospodárstve v tejto oblasti?

— Zdalo sa — povedal B. Wojtusiak — najmä na začiatku roka, že bude horší. Ale zníženie strát, spôsobených daždivým počasím, najmä sena, vďačíme mimoriadnej pracovitosti tunajších rolníkov. Doslova „kradli“ z polí každú kopu.

— Ako vyzerá zber sena a dáteliny?

— Trávy sú tento rok trochu horšie, ako v minulom roku. Prvé seno rolníci kosili o niečo neskôr, ale, ako som už povedal, zviedli celé, čo je chvályhodné, lebo v susedných obciach majú ešte na lúkach kopy. Roľníci začínajú kosiť lúky už po druhýkrát. Úroda je dobrá najmä na tých lúkach, na ktorých prvýkrát skôr kosili. Horšie je to s dátelinou. Vypadalo, že bude dobrá úroda, ale následkom zrážok stratila lístie, teda odpadol to, čo je najlepšie.

— Bude mať táto situácia, podľa vás, vplyv na zníženie počtu dobytka?

— Predovšetkým musíme konštatovať, že dobytok bol tento rok ovela dlhšie v maštaliach a následkom toho, na jar a začiatkom leta, sa znižovali zásoby krmív na zimu. Niektorí roľníci mi hovorili, že budú nútene zmeniť počet chovaného dobytka.

— Ako na okoli Novej Belej vyzerá tohorčná úroda obilia?

— Roľníci sejú tuna poväčšine oves, jačmeň a žito a od 2–3 rokov aj pšenici. Minuloročná hektárová výnosnosť

pšenice v Novej Belej dosahovala do konca 30 q. Následkom toho pšenica sejú aj v Krempeach a Durštine. Ten to rok je pšenica u nás veľká a dážď jej neškodil. Aj oves vyzerá dobre, hoci je čiastočne polahnutý. Vyklasený je pekne. Zasa jačmeň by bol veľmi dobrý, ale je tak polahnutý, že na niektorých poliach rolníci ho museli často pokosiť na zelené krmivo. Žito, ktorého je tuna najmenej, ešte stojí. Pestuju ho tuna na krmivo, ktoré nemôžno kúpiť. Kupuje sa iba chlieb.

— A čo poviete o zemiakoch?

— Teraz, začiatkom augusta, zemiaky vypadajú dobr. Začínajú kvitnúť, teda ked bude prísť, úroda bude nižšia. Pásavku zemiakovú ešte nemám, ale je tu pliaga myší najmä na okoli Durština, ktoré podkopávajú okopaniny a robia škody v polahnutom obili. Virusové choroby som nezistil, ale rolníci sa starajú vytrhávať nemocné zemiakové kry. Pestovanie zemiakov je rentabilné. Možno by ešte zvýšiť hektárovú výnosnosť, keby rolníci sadili vyklíčené zemiaky. Odrodu Bem sadiť rolníci už zriedkavo, pestujú hlavne odrodu Merkury a Flisák. Niektorí si privádzajú neskoré odrody zemiakov z Československa, ktoré sa tuna veľmi daria.

— Čím sa vyznamenávajú rolníci z obcí, v ktorých ste kedysi pracovali?

— Ako som už povedal — hovorí B. Wojtusiak — predovšetkým veľkou pracovitostou. Vďaka nej majú lepšie výsledky na horších pôdach, ako iní na tomto okoli na lepších. Ale brzdou rozvoja polnohospodárstva v tejto oblasti je jeho rozdrobenosť, v súvislosti s čím ho nemožno mechanizovať, ako aj známe nedostatky v zásobovaní polnohospodárstva tovarmi a materiálmi nevyhnutne potrebnými pre jeho rozvoj.

— Ďakujeme za návštavu a rozhovor.

Zhováral sa: M. KAŠKIEWICZ

VÁCLAV
CIBULA

Ilustroval Cyril Bouda

PRAŽSKÉ POVĚSTI

O Lichtenštejnském paláci

Proti kostelu svatého Mikuláše na Vlašském náměstí — dřív se tak říkalo horní části Malostranského rynku — si vystavěl kdysi kníže Lichtenštejn rozlehlý palác. Vlastně to bylo pět různých domů, které v roce 1791 kníže zakoupil a spojil v jediné sídlo. Šlechtic se rád pohyboval v urozené společnosti a tak si do nového paláce často zval vznešené hosty zblízka i zdaleka. Hostina střídala hostinu, v zimě tu byl jeden ples za druhým a večer co večer zářila světla v oknech dlouho do noci. Kníže si však své hosty pečlivě vybíral ze společnosti sobě rovných, a tak se do palácových síní s křížálovými lustry dostal z Malé Strany jen málodko: chudáci tam směli vkroutit nanejvýš jako služebníci, avšak i malostranští měšťané tu byli hosty jen zřídkakdy, neboť kníže si zval na hostiny a plesy jen bohaté urozence.

Tenkrát stál na západním konci malostranského loubí starobylý dům U zlatého lva s proslulou vinárnu. Vinárník dodával nejdražší vína i do paláce, a tak se občas stalo, že se u něho zastavil na doušek dobrého mochu i leckterý z knížecích hostů a přátele. Nejpilněji docházel k Zlatému lvu mladý urozenec; byl to znalec nejenom dobrého pití, ale i ženské krásy, a tak brzo zjistil, že vinárník má mladou a krásnou dceru. Od té chvíle byl u vinárníka téměř denním hostem a vyprávěl krasavici o přepychových palácích a nádherných plesech tak výmluvně a barvitě, že dívka naslouchala jako u vytržení. Mladý muž ji připadal jako z jiného světa, jako princ z pohádek, a tak nemínil divu, že se do něho brzy zamívala. Láska to byla převratná a vinárníkova dcera nakonec sama nevěděla, zda ji víc láká uhlazené chování jejího vznešeného ctitele a nebo pohádkový život pod křížálovými lustry paláců, o němž mladý muž dovezl tak působivě vyprávět.

Jednoho dne šlechtic jen tak mezi řetěz prohodil, že kníže Lichtenštejn chystá v paláci nový veliký ples. Dívka z toho byla smutná, protože urozenec sám ji pozvat nemohl, a bez otceva doprovodu do paláce jít nemohla.

láce tlumený rachot, podlaha síně se rozeštoupila, světla zhasla a potom bylo jen slyšet zoufalý diví výkrik a vzápěti odněkud z hlubiny divoký drsný smích. To dábel si přišel pro svou daň.

Duch nemoudré dívky se pak dlouho objevoval po chodbách paláce, bloudil komnatami a naříkal tak žalostné, že kníže Lichtenštejn nezamhouřil v noči oko ani na chvíli a chvěl se ve tmě strachem a hrůzou. Nakonec své oblíbené sídlo raději prodal a odstěhoval se.

Jiní vyprávějí dávný příběh jinak a tvrdí, že to prý nebyla dcera vinárníka od Zlatého lva, ale pyšná a krásná dcera bohatého mlynáře, jemuž patil největší z malostranských mlýnů; a že tím výkrikem v d'álové náruči její osud zdaleka neskončil, neboť tančecitivá mlynářova dcera dodnes obchází palácovými chodbami a sály v podobě bílé paní — to nezní špatně; avšak vinárnice či mlynářka, to není pro nás příběh podstatné, neboť v obou případech si přišel na své a vyhrál ten, kdo stojí na samém konci obou příběhů, a to je d'ábel.

Vládce pekel vystupuje i v další pověsti o paláci knížat z Lichtenštejna. Vypráví se, že jedna z kněžen toho rodu byla nadobyčej krásná, takže se jí všichni pro její tvář a postavu velmi obdivovali. Krasavice si na ten obdiv přivýkla tolík, že když jednoho jitru zpozorovala v zrcadle na své tváři první vrásku, zachvěla se hrůzou a upsala duši čertu, jen aby zastavil běh let a zachoval její krásu. Čert rád slíbil a kněžna vskutku přestala stárnout; s přibývajícími roky dokonce jako by její tvář zkrásněla. Lhůta však vyprášela, d'ábel si přišel pro svou daň a odnesl půvabnou kněžnu dírou v stropě.

Takže i tento příběh ze starobylého paláce, třetí a poslední, končí stejně: mlynářka, vinárnice i kněžna propadly peklu.

(Z části Malá Strana)

O tajemné vile z Florence

Kudy chodila, tudy jen vzduchala a soužila se.

„Kdyby tak kníže pozval i mého otce,“ stýskala si každý den před usnutím, „kdyby si jen na nás vzpomněl!“

Prosila svého nápadníka, aby se za ni přimluvil, ale ten jí poprvé povíděl, že je to věc těžká a téměř nemozná, neboť pán domu si vybírá hosty sám a volí si svou společnost jen z řad nejznámějších šlechtických rodů. Dívka už byla na pokraji zoufalství, viděla, že se jí sen rozplývá před očima, a tak si jednoho dne řekla v návalu lítosti:

„Kdyby mi sám čert pomohl, abych se na ten ples dostala, nerozmýšlela bych se ani na chvíliku. Aspoň ten jediný večer kdybys mohla vidět, jak pěkně si žijí ti šťastní lidé v palácích! Jen jediný večer, a pak ať si pro mě přijde třeba čert!“

Několik dní nato se stalo něco, co nikdo nečekal ani v nejmenším: otec přiběhl ke své dcéri s rozesmátou tváří a maval v ruce pozváním na ples.

„Přece jen si na mě vzpomněl! Konečně si kníže uvědomil, že tak dobré víno, jako mu dodávám na stůl já, ne najde nikde v celé Praze. Konečně užnal mé zásluhy! Já věděl, že to jenou jistě přijde.“

Ještě téhož večera krátec po setmění se objevil u vinárníkových dveří dálší posel. Zdvořile pozdravil a odevzdal vinárníkové dcerě malou skříňku jako dar od jejího milého. Když ji dívka otevřela, oči se jí rozšířily úžasem: ve skřínce byly složeny tak krásné šaty, že se nad nimi tajil dech. Nedokává si je oblékla a připadaly jí tak nádherné, že se v nich cítila jaka sama kněžna. Netrpělivostí téměř nespala, počítala dny a hodiny, jež zbývaly do slavného plesu, a když se přiblížil vytoužený večer, vydala se s otcem do paláce.

Křížálové lustry zářily, hudba hrála, všude se lesklo zlato a stříbro a dívka byla v sedmém nebi. Svět se s ní točil, její milý jí šeptal slůvka obdivu a neopouštěl ji ani na krok. Avšak právě ve chvíli, kdy byla na vrcholu stětí, ozval se v podzemí pa-

V místech nádraží Praha-střed bývaly drív zvláštné pláně, zarostlé trávou a keři; opadl se tálky městské hradby s baštami a jen tu a tam stál nízký a málo úhledný domek. Říkalo se tu Na Florenci, a později zdědila ten název i ulice, která vznikla nedaleko. Bohati měšťané si začali stavět na konci pláně vily a letohrádky se zahrada mi, a tak tu žila bída a nouze v těsném sousedství s přepychem i bohatstvím. Jeden z nových letohrádků patřil bohatému pražskému kupci; stavba se ztrácela za hustými korunami stromů a obyvatelé z domu téměř nevycházeli, takže je vlastně nikdo ani po rádně neznal. Jen to věděli lidé ze sousedství, že kupcova žena je mladá a nadobyčej krásná, i když trochu smutná a mlčenlivá. Tichý poklid odlehých míst vyrušila čas od času drobná událost, o níž se pak mluvilo celé týden. Takové vytržení z lenivě plynoucího času znamenal i kočár, který se jednoho dne zastavil před vraty bílého letohrádku; služebnice otevřela kovaná vrata, naložili zavazadla, kupec ještě naposled zamával a kočár se rozjel k Poříčské bráně.

Všichni si snadno domyslili, že kupec odjel na dlouhou cestu a že krásná paní zůstala sama samotinká, jen se starým němým sluhou. Dny míjely, dlouho se nic nedělo, až si lidé povídali, že se v okolí zahrady potuluje mladý muž z nedalekých domků, kde bydleli ti chudí a nejchudší. Vídali ho v blízkosti letohrádku ráno i večer, a nejednou ho tam spatřili i v noci, když nad Vítkovem vyšel velký měsíc. A kdykoliv se zahrada mihl bílý šat paní domu, mladík strnul, přitiskl se ke mřížím a bez hnútí sledoval každé hnuti na zahrádce. To se pak opakovalo ještě mnohemrát, až se jednou stala podivná věc: mladý muž krácel s hlavou sklopou podle plotu, když tu náhle před jeho nohy dopadla veliká kytička růží. Zastavil se, rychle pozvedl oči a ustřílnul. V zahradě stála bílá oděná paní, plaše se na něj usmívala, pak se rychle obrátila a zmizela ve spletě pěsinek a hustých křovin.

Od té chvíle vidali lidé mladého mu-

že v sousedství letohrádku ještě mnohemrát; avšak brzy si povídali, že se s ním stala podivná a nečekaná proměna. Z tváře mu zmizel smutek, oči mu svítily o štastně se usmíval, jako by mu náhle patřil celý svět.

Minulo jaro, přešlo i léto, ze stromů zmizelo listí, napadl sníh a zase roztlal. V zahradě kvetl zlatý děsí i rybíz, a ve větvích zpívali ptáci jako o závod. V sousedství letohrádku se povídalo mezi lidmi ledacos: tu a tam někdo zahlédl mladého muže na pěšinách zahrad, jiní ho spatřili, jak časně ráno za svítání vychází zadní branou, a ještě jiní tvrdili, že ho zahledli při úpliku v osvětleném okně letohrádku.

Jedné noci zahrál od Poříčské brány kotář a zastavil před zahradou. Vystoupil starý kupec, otevřel bránu a spěšným krokem zamířil ke spícímu domu. Nikdo nevěděl, co se dalo potom; měsíc zapadl, nad zahradou houkal vytvrale sýček, a pak najednou začal na okno nejbližšího stavení němý sluh z letohrádku a rozčíleným posuňkem se snažil vysvětlit probuzeným spáčkům, že se stalo něco strašlivého.

V letohrádku nejspíš nikdo neměl ani tušení, že se pán domu vrátil. Kupec zamířil přímo do zadních komnat, otevřel dvere a zůstal stát na prahu jako zkamenělý. Ve světle měsíce spatřil na lůžku svou spící ženu, a její dlaně spočívala v černých vlasech neznámého mladého muže; poblíž okna stála vyřezávaná kolébka a v ní tiše oddechovala novorozeně. Stařec se vrátil do přízemí, vzbudil sluhu, s jeho pomocí spícího mladíka svázel a vynesl ho z komnaty. Hlukem z chodby se však probudila mladá žena; otevřela oči, posadila se a spatřila před sebou starého kupce. Stál na prahu v otevřených dveřích, díval se na ni nezávistným pohledem a v ruce držel uříznutou hlavu jejího milého. Vykřikla hrůzou, kupec zdvihl uťatou hlavu a zvolal:

„Tohle si schovej pro svého syna — až se tě bude jednou ptát, kdo byl vlastně jeho otec!“

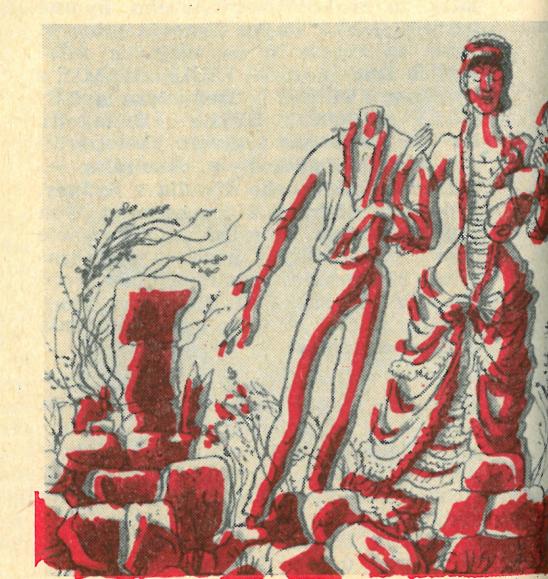
Vic nepromluvil, hodil hlavu na podlahu, pak vyběhl do zahrady, nasedl do kočáru a už ho nikdo nikdy nespátral. Sotva dozvěděl v dálce rachot kol a dusot kopyt, vyděšený sluh se vzpamatoval z hrůzy a běžel pro sousedy. Všechno jim svou posučinou ukázal a ještě jim stačil vysvětlit, že mladá paní přišla o rozum, že běhá po zahradě a s bláznivým smíchem objímá kmeny stromů i opuštěnou lavičku, kde sedávala kdysi se svým milým.

Zásim se nad Novým Městem rozrušila nenadálá noční bouře. Blesk stíhal blesk a hrom burácel téměř bez přestání, obloha jako by se otevřela, a jeden z těch nebeských poslů zasáhl i lomenici letohrádku. Dům vzplanul jakko věchet slámy, a když se konečně spustil děsí, bylo už pozdě.

Sotva k ránu bouře přešla, vydali se lidé na dýmající spáleniště. Našli jen ohorelé zdi, spálenou zahradu a v koutech mezi vyvrácenými stromy mrtvolu mladého muže bez hlavy. Nešťastná žena zmizela navždy, právě tak jako její dítě: beze všech pochyb oba zahynuli v plamenech. Ani kupec se už nikdy neobjevil v místech svého činu a po čase proskočila v sousedství zpráva, že odjel do ciziny, aby se vyhnul trestu.

Zříceniny vypáleného letohrádku stály uprostřed zahrady ještě mnoholet. Zarostly hustou spleťí křovin a plevele a kdekoliv se jim vysoučinou ukázal a ještě mezi vyvrácenými stromy mrtvolu mladého muže bez hlavy. Nešťastná žena zmizela navždy, právě tak jako její dítě: beze všech pochyb oba zahynuli v plamenech. Ani kupec se už nikdy neobjevil v místech svého činu a po čase proskočila v sousedství zpráva, že odjel do ciziny, aby se vyhnul trestu.

(Z části Nové Město)

Prednedávnom uplynulo 120. výročie narodenia vynikajúceho slovenského spisovateľa Martina Kukučína. Vl. menom Matej Benčúr narodil sa 12.5.1860 v Jasenovej na Orave. Študoval na gymnáziu v Revúcej, Martine a B. Bystrici, potom na učiteľskom ústavе v Kláštore pod Znievom. Niekoľko rokov učil v rodnej Jasenovej, potom študoval medicínu v Prahe a ako lekár pôsobil na ostrove Brač v Juhoslávii a istý čas v Argentine a Chile. Umrel 21.5.1928 v Pakraci v Juhoslávii. Jeho telesné pozostatky boli neskôr prevezené na Slovensko a uložené na martinskem cintoríne.

Kukučín vynikol ako veľký realistický prozaik, autor veselých a smutných obrázkov zo života slovenskej dediny. Vo svojej tvorbe sa opieral o zdravé jadro slo-

venského národa a pospolity slovenský ľud, ktorý tak dobre poznal a miloval. Významnú časť jeho tvorby tvoria črtky, poviedky a novely. Najznámejšie sú: Mladé letá, Rysavá jalovica, Neprebudený, Mišo, Veľkou Lyžicou a Ked'báčik z Chocholova umrie. Vrcholným Kukučinovým dielom je román z dalmatínskeho prostredia Dom v stráni. Ďalšie romány: 5-zväzková Mať volá, Lukáš Blahosej Krásan a Bohumil Valizlos Zábor. Z cestopisnej tvorby hodno spomenúť Prechádzky po Patagónii a V Dalmácii a na Čiernej Hore. Napísal aj 3 div. hry Komácia, Bacúchovie dvor a Obeta, ktoré však nedosahujú úroveň jeho prozaických prác.

Z rozsiahlej Kukučinovej tvorby sme pre vás, milí čitatelia, vybrali poviedku Na jarmok!

ani len nečesala. Na tolkéto prehrešenie zo strany ženy nasleduje mužova spravodlivá pomsta. Vyhrnie starú usilnenú sečku zo žlabu do veľkého koša a vsype to krave.

„Na, žer ty, čo tvoja chýrna gazdiná volom dala!“

Až teraz mu na srdeci odlahlo, keď takéto skvelé zadostučinenie vzal si od svojej ženy.

Dnes už hodil po prvý raz volom, dal im zas ovsa; teraz ale pri ohni hreje im vodu do pitia, aby od studenej nedostali kašel. Keď voly obriadil, sadol si k ohnísku, aby si všetko prichystal na cestu.

Turák má na kolenach krpce, ktoré strojí sa na cestu poplátat. Krpce — obuv primitívna, chatrná to ochrana pred daždom a snehom. V lete sa velmi dobré hodia, lebo noha nepotí sa v nich; ale v zime hneď vody do nich najde, takže celá noha prezabne. Mladá vrstva pochytia teraz už črievice, ktoré švec z remeňa usíje. Tie si prípevnia remencami na nohu. To je už značný pokrok. Turák ale na takéto novoty nič nedá; nemohol by on ani spať, keby ešte i na obuv pemiazne rozdával. On si kúpi remeňa, z neho si sám usíje krpce a ak sa poderú, poplátia.

Ach, ale aká to robota to plátanie! Gazda nás krčí sa pritom a naťahuje, až mu pot tečie z čela. Hrubé prsty Turákovu nemôžu ihlu nijako do pysku na krpco dopraviť. Keď ale ihlu cez remeň prevlečie, s veľkým zadostučinením naťahuje dravtu a zakaždým zastene až na polutovanie. Nás Turák si rád zastene, to jeho obyčaj.

Práca je už, chvalabohu, skončená. Očistené a namostené remence už ležia pri ňom na lavici. Vykrpoval sa on, ani čo by šiel na sobáš. Spomedzi remencov vidiť tu i tu bielu lanovú onuci vykukávať; lebo gazdiná stará sa o to, aby jej muž čisto medzi svetom chodil. Pri tolkom krčení upotel sa Turák až strach; horúco mu je ami v peći, ale zato on nezhodi kožúška. S tým vstáva i líha, v zime ako v lete; v zime ho hreje, v lete ale vraj chladí.

Hlášnik už druhú pískal. Turák vstal z lavice, utrel pot z tváre širokým rukávom a kročikom k obloku. Pozerá, či už niekde svietia, ale nikde nič. Ešte všetko spí; ale predsa oproti sused už musel vstať, lebo rozkladá oheň, už malé svietielko oblokom sa kmitá. Kročil teda Turák k posteli a položil dlaň na plece spiacej ešte tam ženy.

Na slabé zakývanie na rovné nohy skočila ženská z posteľ. Tam si odskakuje ešte malý Janko, ktorému mamička pohľadí dlaňou chlpáču hlavičku a prikryje ho ľažkou perinou.

— Už je neskoro, Jano; čo si ma nezbudil zaraz, ako si ty vstal? Už mala byt misa na stole a ty na ceste. Oneskoríš sa!

— Nepleť nič po nič! Ešte sú len dve; ani len cengnú som nepočul. Ale pojdem ja prvý! Ved' som vař nie blázzon! Tamto Chujan si myslí, že zas ja mu pôjdem cez záveje chodník prerábať; hoj, nech si to, oplan, von z hlavy vyhodí. (Chujan bol sused Turákov, ale sa neráčili spolu).

Žena, sotva sa obliekla, už k ohňu hrniec pristavila, aby v náhlosti niečo uvarila. U sedliakov sa včas raňajkuje, a to ešte keď sa ide na jarmok!

Medzitým, čo gazdiná sadla si pod kúdel, šepkajúc rannú modlitbu a dlhé nite z lanu zasukujúc, vzal Turák do ruky veľký lampás a šiel svoje statky obriadniť. On nikdy darmo neposedel, ale sa vždy okolo niečoho krúti; podobne žena vždy robila. U nás v zime chlapci oddychujú, ale ženy večer i včasráno vstávajú a pradú, lebo len tak dá sa tu vyžiť a ešte pre toho strapatého parobka v posteli niečo usporiť.

Gazda už voly si okrášlil. Rohy im maslom vymastil, na hrdlú ale spiežovce zavesil. Cverengot sa už do izby ozýval. To Turák veľmi rád počúval; bez spiežovcov by ani nechcel na jarmok ísť; mysel by si, že sú to nie jeho voly, ale že ich niekde ukradol.

Vojdúc dnu, prisadol k stolu a ranjkoval z veľkej misy. Žena jeho ale sňala z klinu tvrdú, širokú, ale tlakavú kapsu a usiluje sa do nej vložiť mužovi niečo na cestu. Bez kapsy nepôjde nás Turák na jarmok, lebo ta kladie on za voly utŕžené peniaze. Hej, keby mal všetky, čo v tej kapse už bol! Ale by bol z neho hrubý gazda! Prihotovila mu aj kožuch s rukávmi a zo žrdky sňala i čiernu halenu červeným saténom pekne vyšivanú, lenže šnúry už značne pobledli.

Gazda zložil na stôl lyžku, prežehnal sa a odel si kožuch a na hrdlo popod pazuchu zavesil si kapsu. Preskúmal jej obsah, natiahol sa nad oblok a odtiaľ z poličky sňal malú knižičku, vpustiac ju do tvrdej kapsy. Do tejto si vloži utŕžené peniaze, lebo v kapse by sa mohli veľmi lahko s inšim vtrhnúť a stratit. Tobolku ale dosiaľ si ešte nekúpil. Teraz na kožuch si ešte zahodil halenu, zapnúc si ju na prsiach o šnúrku na nej uviazanú.

Mať kročí k posteli a zobudí tam spiežeho chlapčeka. Ten na posteľ sadne, pretiera oči, škrabe sa po hlave a nechutne sa vyťahuje a zíva.

— Staňže, Janko; chytró, lebo otec už ide preč!

Chlapec vyskočí, nie žeby sa od otca odbral; on chýti do ruky hrnček plný vody, ktorý mu mať podala, a naprostred izby stojaceho otca obide s ňou do troch razov. To je prvá podmienka dobrého predaja. Ak by niekto v dedine

POKRAČOVANIE NA STR. 10-11

NA JARMOK

MARTIN KUKUČÍN

Cože sa robí tomu gazuďovi Turákövie? Ved' hlásnik ešte len totiž pískal prvú, a on je už hore. Sedi si pri obielenom kozube, na ktorom kmitá sa slabé svetlo roztiepených triesok. Plamienok uhýba sa sem-tam stáť tanečnica; hneď zas poskakuje vozyšok, ani čo by túžil oddeliť sa od triesok, ktoré ho živia, a hore kozubom na pôjd vyletiet. Tu, hľa, so slabým ohníkom pohráva si výchrica, čo tam-vom zúri. Silný ohň redal by sa výchrici ani dvojnásobne prevládať. Poznať, že ten mladý gazuď, Turákövie Janko, iba teraz vyskočil z posteľ. Keď predrapil oči, skočil na rovné nohy, lebo sa zlakol, že už odbila štvrtá. Prežehnal sa len tak mimochodom, akoby z obyčaje, a spolovice oblečúc sa, chytí sa do rozkladania ohňa. Včera večer už o deviatej si bol lachol, lebo dnes treba mu istiť do Teplej na jarmok. Mal úmysel, že hned o pôlnoci vstanie, ved' ešte mnohē treba pripraviť na cestu. Volky, ktoré ta vedie, si už včera dobre obriaď sice — lebo tie sú prednejšie — nasypal im do žlabu medzi sečku vzdor horlivým protestom svojej polovičky hojne ovsa. Áno, áno, on zo sypárne vrazil čistého ovsa, ani čo by ho boli holuby naoberali, a dal ho svojim volom. Turák je dobrý gazuď: keď sa na humne mláti, nesmie sa žiadne zrnko stratit; keď niektoré vyfrkne pred vráta, on ho hned a zaraz zdvíhne a do humna hodí. Nevymlátený klas nefazí sa mu veru osobitne cepíkom raz-dva udrieť. Hej, a nech mu len ešte „gazdinej“ husi do humna sa vkradnú a klas uchátiac, oň vo dvore hašteria sa, tu pochytí metlu a durí bezosratých pažravcov, až iba niekde v potoku zastanú. Niekdely ale i vydodí do nich metľou alebo iným.

V domoch našich gazuďov je medzi gazuďom a jeho ženou prísne rozdelená práca; každý má svoj okruh účinkovania, ktorý jeden druhému neprekraťuje. Drôbež patri gazuďnej, preto Turák, čo by aj všetky husi hladom po-kapali, nedal by im hrst niečoho. On husi nepovažuje ani za svoj majetok: to je „gazdinej“. Niekdely, keď stojí so ženou na najlepšej nohe, teda v slabších chvíľach svojho života, alebo keď sa jej chce zaliečať, zažmúri oko nad husami, keď mu z humna chceú niečo uchytíť. To je najvyšší stupeň lásky proti žene. Ale ak je medzi ženou a mužom len malá diferencia, vytropí to hyd, lebo vtedy husi sa nesmú vo dvore ani len ukázať. Slepky,

tie už nahliadli bezvýslednosť svojich pokusov niečo z humna zdrapí, preto sa tam ani len neukážu.

Keď ale „stará“ predá husi a slepky, plátno a iné jej patriace veci, peniaze ani nepýta Turák od svojej ženy, a čo by aj pýtal — nedostal by ani haliera. Tie sú už ktoviekde! Turák si vidiava v sypári truhlu, ustačeniu zamknutú; ej, dobre on vie, že v jej priečinku by sa niečo našlo, ale je nie zvedavý. Vlani prišla tvrdza naživo veľká, keď musel bratovi mnoho peňazí vyplatiť ako odstupnô z domu a majetku; všetky peniaze vydal, čo mal nahotove, a ešte vyše stovky mu chybovalo. Už chcel bratovi podpísť zmenku na svoj dlh, keď hodná jeho žena vyčítala hotové na stôl. Kde to ona vzala? Z domu jej mať nič nedala, lebo bola veľmi chudobná. Hja, to je z priečinka. Ešte by sa tam dosť hodne našlo, nuž ale Turák sa o to netrápi. Majú iba jedného chlapca, Janka. Keď mal i dievča, veruže by inakšie dorazil na priečin do truhly, aby ta primnoho nevchodilo, lebo mamička už len najradšej dievčam svojim odkladajú, ale takto veľmi dobre vie, že čo kolko tam bude, to všetko „jeho“ Jankovi zostane. Teda ešte aj deti medzi sebou rozdelia, jestli majú dvoje.

Niekto by mysel, že takéto rozdelejanie práce domácej je prameňom hnevovu v rodinách našich. Avšak by sa vžim mýli. Práve to sú najporiadnejšie domy, kde takýto zvyk panuje. A to malé hašterenie, to je len dokaz oboplnnej zhody a lásky u gazuďov našich. Práve mladé páry manželské takto rády sa naťahujú, a to bez najmenšieho zlého následku.

Turák má v maštali tri páry volov. Čo ešte okrem toho tam jest, o to pramalo sa stará; voly sú jeho radosť i potešenie. Keď ide na jarmok, srdce mu stisne úzkostou, čo a ako budú tie ostatné bez neho. Čo by ich gazdiná ako riadila, predsa požiadavkám jeho nevyhovie. Vlasy mu dupkom vstanú, keď potom na ten neporiadok pozrie. A ako by aj nie? Tiesk a vidly, ktoré majú byť v kúte opreté, pohodené sú na moste, pavučin na povale hrúza, a v žlabi? Nevôle sadne mu na čelo. Tam leží už päťdiľová sečka, a to aká sečka! Veru nie krátku, peknú, rovnú, akú on nareče, ale dlhú a nepravidelnú a medzi ňou ani stebla ďateliny. Voly zdajú sa mu byť kostrami; uchlenené sú na posmech, lebo gazdiná ich

Z ORAVSKÉJ JARI

Ešte raz sa vraciame k Oravskej jari, keďže je to zaujímavé a potrebné kultúrne podujatie. Treba mu popriat, aby sa vyzdvihlo na ďalšiu úroveň. A to tak po umeleckej, ako aj organizačnej stránke. Na snímkach ďalšie zábery z tohto ročného pastierskeho sviatku na Orave.

Muzikanti z Chyžného.

Je to jedna z najstarších britských rockových skupín. Založili ju v r. 1964 spievajúci gitaristi, bratia Ray a Dave Daviesovi, ku ktorým sa pridal Mick Avory (bicie nástroje). Štvrtým členom skupiny sa odnedávna stal Jim Radford (basová gitara). Vedúcom a súčasne skladateľom i aranžérom je Ray Davies.

Hned po svojom vzniku KINKS nahrala prvú platňu, You Really Got Me, ktorá sa dostala nadľho do repertoáru mnohých iných rockových skupín a hviezd, podobne, ako ich ďalšie hity z rokov 1964–66, napr. All Day And All Of The Night, We're Have All The Good Times Gone, Set Me Free a pod.

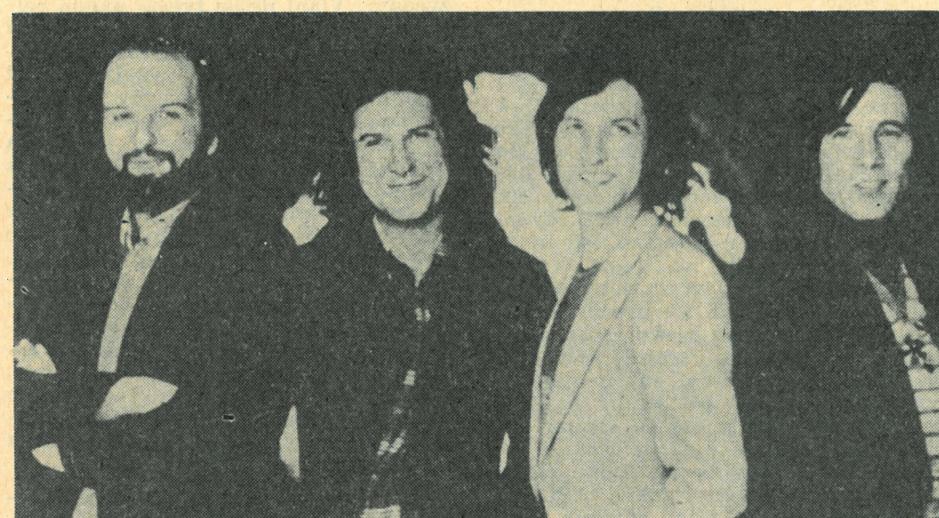
Skupina — ako hovorí Ray Davies — sa snažila hrať hudbu, ktorá by vyčádzala oproti záujmom obyčajných, prostých mladých ľudí z robotníckych štvrťí veľkých miest. Snáď preto sa im nedostalo patričnej reklamy, nevzbudili záujem najväčších ilustrovaných časopisov a boli v cudsine menej známi. A predsa ich vtiedajšie skladby so spo-

ločenskou tematikou boli skutočne hodnotné, ako trebars najväčší svetový šláger KINKS — Death Of A Clown, alebo pekné songy z rock-opery Artur s podtitulom „Vec o sláve a úpadku Britského impéria“.

V 2 polovici 70. rokov si ich kritici začali všímať čoraz viacej. Veľký aplauz kritiky a širokej verejnosti zísobili najmä dlhohrajúce platne tejto skupiny Sleepwalker, Misfits a najmä Low Budget. KINKS sa totiž vrátila ku klasickému rocku, akým bol trebars jej hit Rock-roll Fantasy, aj keď sa nevyhýbala punk-rockovým experimentom. Dnes patrí k najpoprednejším skupinám na svete a je porovávaná s takými hviezdami ako Bee Gees, Rolling Stones a pod. Hodno ešte poznamenať, že skupina KINKS nahrala desiatky malých a 11 profilových platní. Posledná z nich sa volá One For The Road.

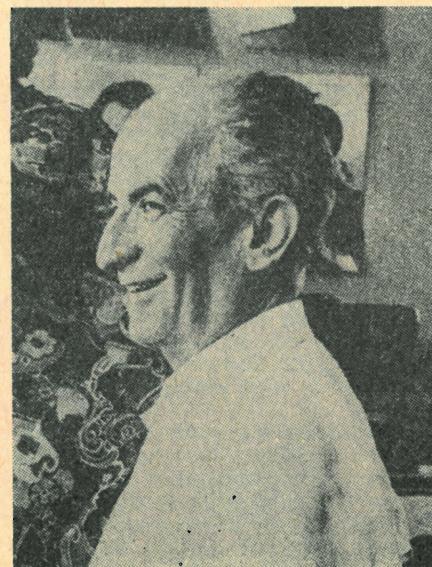
Hviezdy svetovej estrády

KINKS

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje vynikajúceho francúzskeho filmového a divadelného herca, tvorca mnohých znamenitých komických úloh. Hral v takých filmech ako Žandár sa žení, Oskar, Veľké prázdniny, Krídelko alebo nožička, Veľké putovanie a v ďalších. Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie.

ON A ONA

J.F. Staré príslovie hovorí, že šaty robia ľadu. Počula som však, že aj jednotlivé časti oblečenia môžu veľa povedať o charaktere ľadu, napr. kravata. Mohli by ste o tom niečo napísat?

Podľa niektorých módnich žurnálov farba kravaty preprádza dosť výrazne charakter, napr.
 — Červená — odusievnený, temperamentný, vitálny, srdečný.
 — Modrá — romantický rojko.
 — Žltá — agresívny, urážlivý, podráždený.
 — Zelená — drsný, často nevychovaný, ale aj neočakávané zraniteľný.
 — Hnedá — bojazlivý, odmietavý, neistý, ovplyvniteľný, milý, nežný.

— Sivá — urážlivý, so sklonom k depresiám, často pesimistický.
 — Oranžová — spontánny, citový, ale trochu egoista.
 — Biela — konzervatívny, tvrdohlavý a často i panovačný.

Aj vzory na kravatách sú výrečné. Veľké káro, bodky alebo hrubé pásy na kravatách by vraj mali byť pre ženu varovaním. Prívrženci veľkých vzorov radi strhávajú všetku pozornosť len na seba. Sú preto väčšinou arroganti, agresívni a urážliví, ak ich každý nerešpektuje.

Viac citu a jemnosti prejavujú „nositelia“ kravát s jemnými, nenápadnými vzormi. Sú sice konzervatívnejší, viac dosť často na minulosť a majú rádi všetko krásne a ušľachtilé. Radi dobré jedia a pijú len kvalitné liehoviny. Vážia si intimitu domáceho života a nevyhľadávajú hlučné spoločnosti.

TETA DORA

Josef Hora

LÉTO

Zatím co s obláčky si zrak můj hrál,
kosili sena, odváželi žita.
Hospodář dobrý vůni hliny ssál,
děkuje zemi za vše, čeho skýtá...

Po mezích kráčel. Věrný jeho stín
doteckem nehmotným trav stvoly laskal.
A za otcem svým kráčel mladý syn.
Vzpomíval na milou. Klas zbylý praskal.

Andrej Plávka

(úryvok)

Ty, domovina moja, plná krásy,
čo z hôr a dolin veniec uvila si
a stužkami riek si ho vyzdobila
— ako sa zdobí pri nedeli milá —
i lica tvoje kvitnú v kvete lúčin,
zdravie na poliach v žirnych lánoch puči,
kaderie tmavé v podtatranskom lese,
jas očí tvojich v krištálovom plese,
čo pri pohľade všetky žiale zhoja —
ty, krásavica moja!

Čo som sa ja už v svete ponevierať
i vynadíval, hľadal ligot perál,
obdivom stŕpal, vyočieval očí,
premárnil darmo vela vzácných nocí
(vo vážnom veku teraz by sa zišli,
keď zmúdrieš a zvieš, načo môž' byť pyšný!).
Len taký rozparenetec, galgan mladý,

V těhotné ženy ruce lesk' se srp,
pracovat uče nezrozené dítě,
nenáviděti býli, máků, chrp,
ó, všechno, duše má, co okouzlí tě...

A cizincem se náhle porovit
v tom žirném kraji porodů a sily,
jsem zatoužil být trávou modrých niv,
již pilné ruce právě pokosily...

Domovina moja

čo viacej kričí, ako múdro hľadí,
i viacej túži, ako ešte pozná
a ešte kyslé ošklbáva hrozná,
lyžicou múdrost pregláva denne —
až naraz pride zdravé vytriezvenie
po čase skúšok, žiaľov, utrpení,
ked' sa mu život v zápač začal meniť
a ked' sa potknúce doma na úhore,
vyliečil zrazu svoje oči choré
i spoznal sladkosť svojej zeme rodnej,
v záhrade doma vlastné stromy plodné. (...)

Ach, kolko treba múdrej skúsenosti,
poznania, nûdze, okázalých hostín,
kým vlastný chlebík najviac začne ceníť
i zem, čo dozrel na nej do jeseni,
i ruky, čo ho s láskou dorobili,
i piesne, čo sa pri ňom narodili
vo chvílach tvrdze, lopoty a znoja,
ty, domovina moja!

LIDÉ ROKY UDÁLOSTI

SPREN — AUGUST

1.VIII.1845. V Bratislavě začaly vycházet štúrovské Slovenské národné noviny a Orol tatranský.

1.VIII.1914. Vypukla první světová válka.

1.VIII.1944. Ve Varšavě vypuklo ozbrojené povstání proti německým okupantům, které spontánně podpořilo civilní obyvatelstvo. 63 dní, do 2. října 1944 město bojovalo s nevýslovným hrdinstvím se silnými jednotkami nepřitele, který měl obrovskou přesilu v lidech i výzbroji. Boju se zúčastnili povstalci — vojáci AK a AL a jiných organizací odborového hnutí, všichni Varšaváni bez ohledu na věk. Mezi nimi bojovala i hrstka Slováků v četě 535, kterou vytvořil protifašistický Slovenský národní výbor, působící ve Varšavě od června 1940.

2.VIII.1945. Skončila konference šéfů vlád tří mocností protihitlerovské koalice: prezidenta Spojených států H. Trumana, předsedy vlády Sovětského svazu J. Stalina a ministrařského předsedy Velké Británie W. Churchilla, a od 28. července C. Attleeho. Bylo to po konferenci v Teheránu (28.XI. — 1.XII.1943) a v Jaltě (9.—1.II.1945) třetí a poslední setkání velké trojice za druhé světové války. Jednání pobíhalo od 17. července 1945 v síních paláce Fridricha Velkého Cecilienhof v Postupimi, třicet kilometrů na jihozápad od Berlína.

Politická situace během konference byla již jiná než za teheránské a jalské konference. Spolupráce a jednota názorů tří mocností byla stále častěji porušována, což budilo pochybnosti o další spolupráci na vybudování trvalého míru. Chyběl těž jeden z hlavních tvůrců velké koalice, prezident USA T. Roosevelt. Jeho nástupce H. Truman měl jiné koncepce, ačkoliv bez tendencí přerušit jednání se sovětským svazem (k tomu došlo později). W. Churchill, který prohrál první poválečné volby ve Velké Británii, nahradil na konferenci nový ministrařský předseda C. Attlee.

V Jaltě bylo dosaženo dohody ve všeobecných otázkách, týkajících se dalšího osudu poraženého Německa a poválečného řešení v Evropě a ve světě. V Postupimi měla být přijata konkrétní rozhodnutí.

Konference skončila mj. schválením rozhodnutí o likvidaci fašismu, nacionalismu a militarismu v Německu a o zrušení všech fašistických organizací, institucí a zákonů. Byla vytvořena tři okupační pásmá: sovětské, americké, britské a francouzské. Byly stanoveny lhůty německých reparačních splátek a bylo rozhodnuto, že němečtí váleční zločinci budou souzeni Mezinárodním tribunálem. Na návrh polské delegace, jemuž poskytl rozhodnou podporu Sovětský svaz, konference určila západní hranice Polska na Odře a Lužické Nise, včetně Štětína a jeho západního okolí do Swinoujścia, potvrdila návrat Gdaňska do Polska a připojení bývalého Východního Pruska. Přijala rozhodnutí o úplném vysídlení německého obyvatelstva z Polska do Německa, což fakticky rozhodlo o definitivním charakteru hranice na Odře a Lužické Nise.

5.VIII.1895. Zemřel Bedřich Engels, klasik marxismu, spolupracovník Karla Marxe (nar. 28.XI. 1820).

6. a 7.VIII.1945. Na dvě japonská města — Hirošimu a Nagasaki — byly svrženy poprvé použité americké atomové bomby o obrovské ničivé síle. Ve zlomku vteřiny zahvndulo přes 150 tisíc obyvatel obou měst, další desetitisíce zemřely na následky ozáření, přes 80 proc. Hirošimi a téměř polovina Nagasaki byly smeteny z povrchu země.

Už nikdy Hirošima, nikdy Nagasaki — to jsou stále aktuální slova, varující před nebezpečím atomové války, vyzývající k zanechání všech pokusů s jadernými zbraněmi a udržení míru na světě.

8.VIII.1945. Sovětský svaz vypověděl válku Japonsku a v noci na 9. srpna zahájil válečné operace, aby urychlil kapitulaci Japonska a posilil národní osvobozenec hnutí na Dálném východě.

15.VIII.1945. Japonsko kapitulovalo. 2. září 1945 byl na válečné lodi Missouri podepsán akt bezpodmínečné kapitulace, jenž znamenal konec válečných operací na Dálném východě a konec druhé světové války.

28.VIII.1944. Toho dne po vstoupení německé okupační armády na Slovensko vybuchlo Slovenské národné povstání, které se rozšířilo na 2/3 slovenského území se dvěma miliony obyvatel. Byl to všeobecný ozbrojený akt, jemuž předcházela dlouhodobá konspirativní práce a přípravy, jejichž hlavní silou byla Komunistická strana Slovenska.

Pro slovenský národ, který měl za sebou dlouhou historii bojů o právo na sebeurčení a místo v Evropě, se ozbrojený boj proti okupantům a vnitřnímu fašismu stal mezníkovým okamžikem. Byl to čin, který změnil vědomí národa a otevřel cestu k socialistické etapě dějin dvou rovnoprávných národů, Čechů a Slováků, ve svobodném Československu. Povstání mělo rovněž internacionální charakter. Bojovali v něm sovětskí partyzáni, čeští dobrovolníci, Poláci, Maďaři, Jugoslávci, Francouzi a povstalci jiných národností. V řadách povstalců bojovali rovněž naši krajané z Oravy a Spiše, dnes aktivní členové Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku.

slovník Života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

(72)

grawiura	rytina	rytina
gražyc	ponárať	hroužit
grdyka	ohryzok	ohryzek
grępla	krampla	krample
grobla	hrádza, násyp	hráz, násyp
grobowiec	hrobka	hrobka
groch	hrach	hráč
grochówka	hrachová	hrachová
grodowy	polievka	polévkva
grodzić	zámocký,	zámecký,
grodzisko	mestský	městský
grodzki	ohradzovať	ohrazovať
grom	hrad,	hrad, hradiste
gromada	hradný, mestský	hradní, městský
gromadą	zástup; obec	zástup; obec
gromadnie	spoločne	společně
gromadzki	hromadne	hromadně
gromić	obecný	obecní
gromki	karhat; porážai	kárat; porážet
gromnica	hlásny, silný	hlásitý, silný
gromowladca	hromnica	hromnice
gromowy	hromový	hromový
grono	strapec hrozna	hrozen; kroužel
winne grono	strapeč hrozna	vinný hrozen
gronostaj	hranostaj	hranostaj
gronostaje	hranostajová	hranostajová
gronowy	kožušina	kožešina
	hroznový	hroznový

grosik	grošík	grošík
grosiwo	peniaze	peníze (hovor.)
grosz	groš	groš
groszek	hrášok	hrášek
groszorób	lakomec	lakomec
groszoróstwo	lakomstvo	lakomstvo
groszowy	grošový, lacný	grošovy, laciný
grot	hrot	hrot
grotta	jaskyňa	jeskyně
groteska	groteska	groteska
groza	hrôza, strach	hrůza, strach
grozíć	hrozit	hrozit
grožba	hrozba	hrozba
groźny	hrozivý, prísny	hrozivý, přísny
grób	hrob	hrob
gród	hrad; mesto	hrad; město
grubas	tlstáčik	tlusťoch
grubašný	bachratý	bachratý
grubawy	nahrubastý	přitoulstlý
grubianin	grobián	hrubián
grubieć	tlstnút	tloustnout
grubo	hrubo; velmi	tlustě; velice
grubo-	hrubých	mající silné
kościsty	kosti	kosti
grubo-	hrubo-	tlustokožec;
skórny	kožec	nejemný
grubościenny	hrubostenný	tlustostenný

V DŇOCH ČESKOSLOVENSKÉJ SPARTAKIÁDY

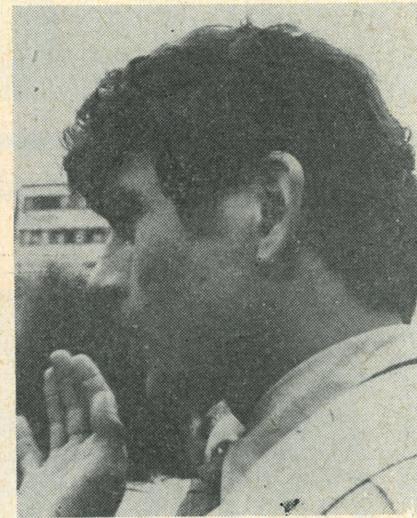
V poslednom júnovom týždni hlavné mesto Československej socialistickej republiky Praha s otvoreným náručím vitalo spartakiádnych cvičencov, hostov z celej republiky a zo zahraničia, v tom i nás — 37člennú skupinu zahraničných Čechov a Slovákov, predstaviteľov krajanských organizácií z mnohých štátov rôznych kontinentov. Našu organizáciu — Kultúrnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku — sme reprezentovali s krajandom Zenonom Jersákom zo Zelova.

Stretli sme sa v Prahe na pozvanie Československého ústavu zahraničného, aby sme sa opäťovne, tak ako pred piatimi rokmi, zúčastnili veľkého slávnostného podujatia, akým bola Československá spartakiáda.

V roku 1921 sa konala Moninská spartakiáda, ktorú zorganizovala Federácia robotníckych jednot. Bola to prvá veľká demonštrácia československého proletariátu spojená s televýchovnou slávnosťou (o tradiciach spartakiád sme písali v predošom čísle Života).

Dnes, v roku 1980, bola spartakiáda veľkou vlasteneckou manifestáciou a slávnostným

Z manifestácie na Letenskej pláni. Zľava: Na tribúne medzi krajancami vyše 30 štátov; V prostredku fragment manifestácie; Sprava kraján Z. Jersák pozdravuje cvičencov.

V MESTE PONTIAC, v štáte Michigan, skupina „amerických otcov bojujúcich za rovné práva na svoje deti“ spálila — ako symbolické gesto — svojú spodnú bielizeň, aby týmto spôsobom protestovala proti skoro automatickému priznavaniu súdmi práva na vychovávanie detí rozvedeným ženám. (Ich gesto nie je však ničím novým — feministky pálili podprsenky už začiatkom šesdesiatych rokov). (Playboy)

PRE TURISTOV. Turisti, ktorí prichádzajú do japonského hlavného mesta, dosťajú informačnú brožúru vydanú mestskou správou s pokynmi, ako sa majú zachovať počas zemetrasenia. Brožúra odporúča predovšetkým psychicky sa pripraviť na katastrofu a keby skutočne k zemetraseniu došlo — schovať sa pod stôl alebo pod posteľ. Brožúra nešetri turistom dramatických popisov následkov zemetrasenia, rútiacich sa domov etc.

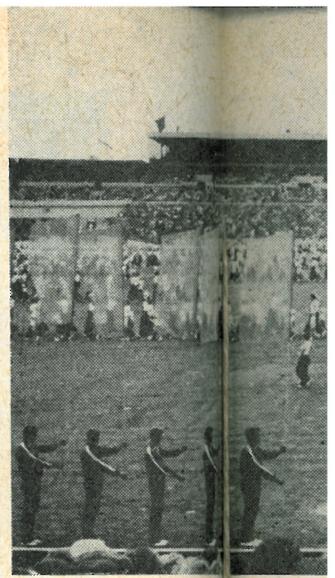

MOZOG BEZ SNA. 47-ročný obyvateľ Kanarských ostrovov Jose de la Cruz Pujido (na obrázku) nespí už 14 rokov. Je to neznáma choroba alebo fenomenálna odolnosť mozgu a organizmu. Mnohí z nás by si chceli týmto spôsobom predĺžiť aktívny život.

FOTO: CAF-EFE

stává se
i toto...

V DŇOCH

Strahov — jeden z najväčších

ských a zahraničných súborov a sólistov. Pre svojich krajanov zo zahraničia pripravila tiež zaujímavý a rôznorodý program.

Boli to predovšetkým dva popoludnia — 28. a 29. júna — na Strahovskom štadióne, ktorý patrí k najväčším na svete. Každý deň sa na ňom zhromaždilo okolo 300 000 ľudí, z toho 90 000 cvičencov na ploche štadióna 300 × 200 metrov a okolo 210 000 divákov.

Pre všetkých to bol veľký zážitok. Búlivý potlesk sprevádzal všetky vystúpenia, všetky športové skladby a živé obrazy v prevedení cvičencov v rôznom veku: od troj- štvorročných detí, ktoré cvičili spolu so svojimi matkami alebo oboma rodičmi, cez mladšiu a staršiu školskú mládež po vysokoškolákov a vojakov. Najdôležnejšie boli vystúpenia detí. Výborné boli cvičenia vojakov s prvkami akrobatickej gymnastiky, ktoré na záver programu zobrazili obrovský olympijský emblém. Skladby sa neustále menili a tvorili živé a farebné obrazy. V najväčších skladbách bolo na ploche štadióna naraz okolo 14 000 cvičencov.

Pre každého, kto bol na Strahovskom štadióne a tiež pre tých, čo sledovali priame

relácie v televízii, sa stalo zrejme najväčšie masové televízne spektaklo. Impozantnou predkouťou tejto atmosféry, mladosti a ľudu. Spartakiáda vydala vzornú organizáciu a nádherné ovzdušie, ktoré hostil Pražania.

Súčasťou spartakiády bol veľký výber cvičencov 28. júna ráno. Na čestnej tribúne zaujali staviteľov najvyššieho organizačného orgánov Československa, na čele s tajomníkom E. Gustávom Husákom predsedom vlády Lubomírom Bugalom.

Viac ako tri hodiny plynul živý výber 150 000 cvičencov Českých a slovenských krajov, z miest a vekov. Manželom národných Československa, ktorého dňom Komunistické strany ČSSR budujú šťastnú budúlosť.

Nie je možné opísaný celý program, pretože pri najzaujímajšom momente sa po zoznamovaní kontaktovali spoločnosti pre medzinárodné hliadky Prahy, návštevou v Jedineckom družstve volejbalistiek, ktorá hl. Prahy Zita Zusku, zahraničia prijala Zuzana podpredsedníčka Federálneho zhromaždenia ČSSR Snemovne ľudu Vojtech David, sedu na Federálnom zhromaždení predstaviteľa Česlovanského hranicného a Odolia pre Slovákov Matice slovenskej.

V ten istý deň sa výstavila náš lekársky program aj s nášmi ľuďmi v Karlovskej obnovenej divadle, ktoré zostavili nečlených vystúpení účinkovopredných umelcov a súborov, s inými populárnejšími ľuďmi Gottovou.

28. júna t. r. sa ráno konalo stretnutie všetkých ľudov s výkonnou Československého ústavu zahraničného.

PREČO? V Los Angeles sa zrazili dva automobily. Policia, ktorý prišiel na miesto zrážky bol prekvapený, pretože obaja vodiči utiekli, hoci iba jeden zavinil zrážku. Vysvetlo, že oba autá boli ukradené.

BEZ DRÁTU. Konstruktéri západonemeckého Siemense vymyslieli telefon, jehož sluchátko není spojeno s aparátom. Spojenie nahradzujú infračervené paprsky, ktoré umožňujú telefónické spojenie z ktoréhokoľvek miesta v bytě bez ohľadu na to, kde je umiestnený aparát.

NÁPAD LORDA ATTLEEEHO. V Londýnskom Hyde Parku niekoľkí lordov postavili v patričných odstupoch a zároveň sa navzájom preskakovali tak, ako to majú kedy robia deti, keď sa hrajú. Lord — členov Vyššej snemovne — viedol s bývalým ministerským predsedom, 52-ročným M.R. Earl Attlee, ktorý celú záber vymyslel ako charitatívne podujatie, ktorom od dobre sa zabávajúcich divákov vyberali milodary pre nemocných a invalidov.

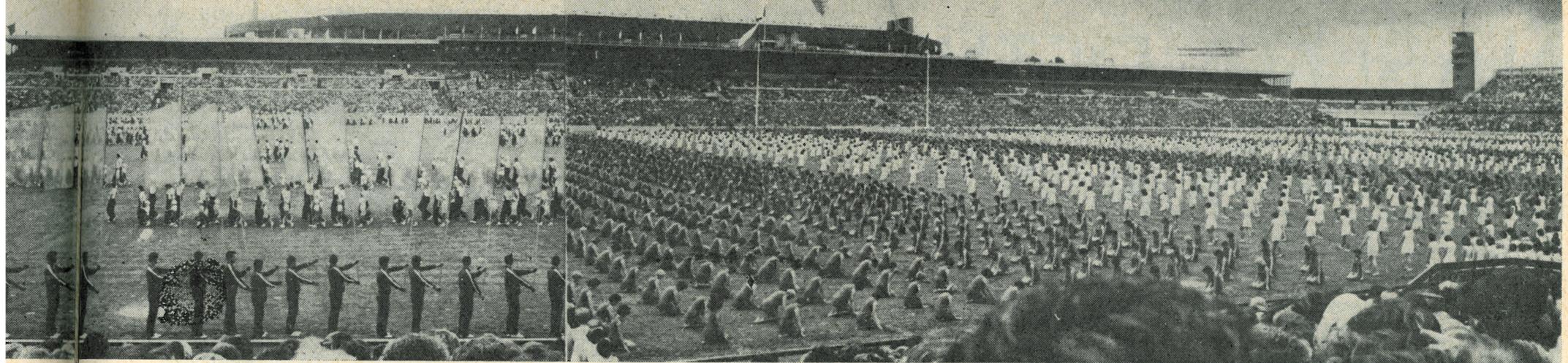
LETADLA A SLEPICE. Britský miliardár Francis Giffin, majiteľ obrovského farmy položeného blízko jednoho z letisk Kráľovských leteckých sil, zažaloval u

du velodráždenej hluk zpriejaviacim sa predložil žalobu významného hodnotného kúrniku.

Ožil nája. Do Mohanor pre 40 a 4 metrov vysokého zvláštneho konštrukčného námetu, ktorý nemocnicu nimačiu. Tom... za 24 hodiny chlapca.

Ako náročnovo vody polnilu orga-

BOŽSKÝ Gréta Ga-

den z našich štadiónov na svete bol dejiskom štvordňového finále Československej spartakiády 80.

evízii sa ale zrejmé, že toto nové televízne podujatie bolo prehľadou telesnej zdatnosti a pohybu Spartakiádu spriá organizácia a predovšetkým vydruženie, ktoré hostom vytvorili

gartakiád bol velkolepý sprievod. 28. júna rána na Letenskej nej tribú zaujali miesta predvýšších čestných a štátnych oslovens, na čele s generálkom KSC prezidentom ČSSR Šálkou a viceadmirálom Fialom.

i hodiny mal živý prúd vyše
icov z českých a slovenských
st a vidie Manifestovali jed-
Československa, ktoré pod ve-
nistickej moci Československa
u budúce

né opisanej program, ktorý vali v ňom. Pozastavím sa zaujímavých momentoch. Te- iovacom btaile v priestoroch re medzinárodné styky, pre- v, návštěv v Jednotnom rol- tve v Meticiach a u primá- hy Zdeněk Zusku, krajanov zo ijal 27. na podpredseda Fer- romážden ČSSR a predseda lu Václava David. Srdečnej be- álnom zlmaždení sa zúčastni- ia Českowenského ústavu za- Oddeli pre zahraničných tico, slovenskoi

eň večeratla nás Praha ume-
mوم Víte u nás, vítejte do-
kom hudom divadle. V pro-
nom z teéných a hudobných
ukovali prední československí
ory, oku iných najmä naj-

. sa od na konalo pracovne
tkych krovov s vedenim Ces-
ustavu hraničného, ktoré za-

hájil predsedu ČÚZ-u, národný umelec Miloš Kratochvíl za účasti predsedu Matice slovenskej, národného umelca Vladimíra Mináča a vedúcej OZS MS Anny Ištvancinovej. Na porade, ktorú viedol zástupca vedúceho tajomníka ČÚZ-u Ladislav Kouba, krajania hovorili o práci svojich organizácií, vymieňali skúsenosti. Prehovoril aj krajan Zenon Jersák, ktorý oboznamil prítomných s prácou našej krajanskej organizácie KSCaS a v mene Ústredného výboru Spoločnosti a našej delegácie srdečne zaželal Československému ústavu zahraničnému a všetkým krajanom mnoho úspechov v ich ďalšej zaslúžnej práci.

Nezabudnutelné a srdečné bolo stretnutie krajánov s generálnym tajomníkom ÚV KSČ

a prezidentom ČSSR Gustávom Husákom na Hradčanoch. Pre mňa bolo obzvlášť milé, že spolu so mnou bol pozvaný aj môj syn Igor. Samozrejme na Hradčanoch sme boli spolu s krajcom Zenonom Jersákom.

Tohto priateľského stretnutia sa zúčastnili členovia predsedníctva ÚV KSC, predseda vlády Ľubomír Štrougal, tajomník ÚV KSC Vasil' Biľák, predseda Federálneho zhromaždenia Alois Indra, predseda vlády ČSR Josef Korčák, predseda vlády SSR Peter Colotka a minister zahraničných vecí Bohuslav Chňounek.

V posledný deň pobytu v Prahe, 30. júna t.r. sa celá naša krajanská skupina zúčastnila stretnutia, ktoré zorganizovala tlačová agen-

Hradčany — perla stovežatej Prahy, sídlo prezidenta ČSSR. Nad prezidentským krídлом veje vlajka so štátnym znakom a slovami Majstra J. Husa: *Pravda víťazi!*

du velitelství RAF a vystoupil o odškodnění. Francis Griffin tvrdí, že hluk způsobený startujícími a přistávajícími letadly slepicím škodí. Jako doklad předložil soudu tři deformovaná, krychlová vejce. Soud však jeho nároky na odškodnění zamítl a zdůvodnil své rozhodnutí tím, že snadnější je přestěhovat kurník než celé letiště.

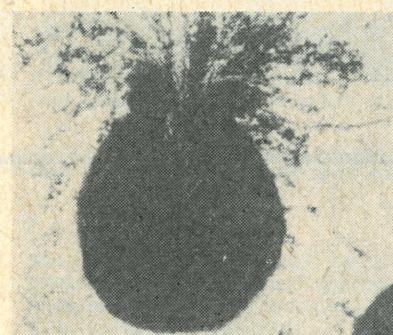
OŽIL PO 40 MINÚTACH na dne kánalá. Do jedného kanála medzi Rýnom, Mohanom a Dunajom spadol 9-ročný chlapec. 40 minút ležal na dne, v hlbke vyše 4 metrov v ľadovo studenej vode. Vytiahla ho zvláštne záchranná čata, už v záchrannej konšťatovali smrť. Ale v norimbergskej nemocnici napriek všetkému začali reanimáciu. 59 minút srdce nepracovalo a potom... začalo pracovať. Ešte nasledujúce 24 hodiny lekári zachraňovali oživeného

Ako neskôr konštatovali, teplota chlapčevho tela pod vplyvom ľadovo studenej vody poklesla na 29°C a práve ochladenie organizmu vďačí možnosť záchrany.

BOŽSKÁ GRÉTA a výzvedné služby.
Gréta Garbová, volakedy „božská Gréta“

— slávna filmová hvezda tridsiatych rokov, dnes 74-ročná stareňka, počas druhej svetovej vojny patrila k veľmi aktívnej skupine agentov spojeneckých výzvedných služieb. Podrobnosti o činnosti hvezdy zverejnili iba prednedávnom. O. i. G. Garbová odohrala hlavnú úlohu v organizovaní útoku vynikajúceho dánskeho fyzika Nielsa Bohra. S falosným pasom ho poslali do Švédska, odkiaľ v bombovej komore anglického lietadla ho previezli do Veľkej Britáanie a potom do USA. Bohr bol jedným z „otcov“ prvej atómovej bomby. Na snímkach: Gréta Garbová a Niels Bohr.

ZDRAVIE PO EXPLÓZII. Po prvýkrát sa podarilo urobiť snímku (zväčšenú 150 000-krát) baktérie, do ktorej trafilovali antibiotikum. Snímku urobił mikrobiológ

dr. V. Lebanon. Po „zrážke“ s antibiotikom baktéria explodovala. Práve takýto je mechanizmus pôsobenia antibiotík — trhajú buňku baktérie, ktorej tlak sa pohybuje v rozmedzi 25—30 atmosfér.

FENOMÉN. Na jednom maličkom ostrove nachádzajúcom sa na Karibskom mori sa deje niečo, s čím sa vedci doteraz nestretli nikde na svete. Totíž za posledných 50 rokov až 37 dievčat z rodín ostro-

úra Orbis a ČÚZ, kde sa diskutovalo o pracovných otázkach krajanskej tlače a časopise Československý svět. Bolo to veľmi vydarene stretnutie, ktoré sa konalo v srdečnom vzduší a umožnilo nám, redaktorom a výberom krajantom i organizátorom stretnutia zoznať sa s otázkami krajanskej tlače v záraní.

Pri tejto príležitosti chcem v mene KSČaS, našej delegácie a obzvlášť vo vlastnom mene srdečne poďakovať predsedovi Československého ústavu zahraničného Milošovi Kramochvílovi a vedúcemu tajomníkovi ČÚZ Rudolfovi Hromádkovi za pozvanie a ich prostredníctvom celému kolektívu ČÚZ za mimoriadnu starostlivosť a záujem, aký nám novovali počas celého pobytu v Prahe. Boli to nezabudnuteľné dni.

A decorative horizontal border featuring a repeating pattern of stylized floral or geometric motifs in black ink on a light background.

vanov zmenilo v období puberty pohlavie a stalo sa chlapcami! Na ostrove je teraz skupina vedcov pod vedením dr. Julianne McGinleyovej, ktorá skúma tento tajomný fenomén. Vedci predpokladajú, že príčinou týchto neobvyklých zmien pohlavia je nejaká genetická anomália ženy, ktorá žila pred siedmimi pokoleniami a túto anomáliu odkazala potomkom.

Tak napr. v rodine Batista z desiatich detí tri, ktoré sa narodili ako zdanivo normálne dievčatá, sa zmenili na chlapcov. Najstarší, 29-ročný Mario, ako dieta bol dievčaťom Antoniu. Keď rastol a dozrieva, trafil ženské charakteristické črtu a dostával mužské — samozrejme bez žiadnej lekárskej intervencie. Mario je dnes ženatý, má už deti. Dievčatkami boli aj dva mladší Mariovi bratia, Chichi a Virgilio. Rodina Batistovcov vôbec nepovažuje tieto prípady za tragicke a čudné — predsa v rodine mali už 22 podobných prípadov.

stáva sa aj takto...

NAŠI NA DETVE POD POŁANOU

Tento rok na folklórnych slávnostach v Detve pod Polanou Kultúrnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Połsku reprezentoval 11-členný folklórny súbor Miestnej skupiny KSCaS z Malej Lipnice. Súbor odcestoval na Slovensko na pozvanie Oddelenia pre zahraničných Slovákov Maticy slovenskej a vystupoval 13. júla v krajskom programe nazvanom Návraty.

Je to najmladší súbor v našej organizácii, ešte v štádiu rozvoja a jeho hlavnou inšpirátorou je kr. Viktorija Smrečáková. Na Detve nemal ľahkú úlohu. Vystupoval pred tisícovým hľadiskom a televíznymi kamerami spolu s početnejšimi súbormi zahraničných Slovákov s dlhorocnými tradíciami: z Maďarska, z Kysáča v Juhoslávii, z Detroitu v USA a súborom Nádeje z Paríža. Napriek tomu zdolali veľkú trémú a všetci členovia súboru dobre predvedli svoje schopnosti a šikovnosť, získali všeobecný aplaus divákov, ako aj dobre ocenenie organizátorov programu. Pripomeňme, že krajanský program bol súčasťou obrovského programu Detvianskych Folklórnych slávností, ktorého sa zúčastnili mnohé súbory zo Slovenska s bohatými tradíciami a skúsenosťami, s vysokou umeleckou úrovňou.

Bol to teda vydarený štart nášho súboru pred širokým publikom na Slovensku. Celkom iste bolo to výsledkom

schopnosti samých členov súboru, dobrej hry trojčennej kapely pod vedením kr. Jozefa Kobroňa (dvoje husli a kontrabas), ale aj práce kr. V. Smrečákovej a skúšob na Detve, ktoré predchádzali vystúpenie a ktoré viedli skúsení odbornici zo SEUK-u pod vedením režiséra, zaslúžilého umelca Jaroslava Ševčíka. Priaznivá bola tiež dobrá starostlivosť a ovzdušie vytvorené organizátormi podujatia, ako aj Zdenkou Nansovou z OZS MS, ktorá sa o súbor starala.

Teraz len treba, aby naši krajania z lipnického súboru stálym školním prehľbovali svoje schopnosti, rozšírili a zdokonalovali svoj repertoár. Aby však súbor mal plnú satisťku zo svojej práce, treba sa tiež postarať — na Obvode a na Ústrednom výbere — o to, aby často vystupoval u nás, na Orave a na Spiši.

A ešte jedna poznámka — návrh, tentorát na organizátorov krajanského programu na Slovensku. Nebolo by dobre, keby sa popri slovenských novinároch akreditovaných na Folklórnych slávnostach našlo miesto aj pre novinárov z krajanskej tlače z cudziny? Hoci aj preto, aby mohli širšie popularizovať toto veľmi hodnotné podujatie a na jeho pozadi ukázať kultúrne výsledky dnešného Slovenska.

ŽIVOT

redakcia
citatelia

František Červienka, Vavrinec Vrbiak, Andrej Kubacka a terajší predseda MS František Svetlák spolu s inými krajanmi zakladali svoju miestnu skupinu, jej prvý súbor a boli spolutvorcami slovenskej školy, ktorá ešte v roku 1960 mala okolo 40 žiakov.

Avšak najväčšou zásluhou miestnej skupiny bolo zoskupenie početného kollektívu krajanov, ktorí obetavo pracovali pre rozvoj svojej dedinky a kultúrno-osvetovej pôsobnosti. Ulahčovalo to prácu MS, robilo ju rôznorodejšou a upevňovalo autoritu v dedinke.

Z archívnych materiálov vyplýva, že ešte na začiatku šesdesiatych rokov mala miestna skupina 69 členov a pri klubovni ochotnícky divadelný krúžok, ako aj folklórny súbor, ktorý nacvičoval kr. Jozef Omylák. Oba súbory mali dvadsať členov, z toho šesť mužov (Zigmund Bialoň, František Karkoška, Štefan Adamčík, Alfréd Adamčík, Alfonz Adamčík a Štefan Kidoň) a 14 žien (Irena Pakošová, Eugénia Adamčíková, Mária Tokárová, Jozefina Šečchurová, Emilia Omyláková, Angela Michaláková, Emilia Brebová, Irena Vontorčíková, Eugénia Wrzeczaková, Mária Adamčíková, Joanna Pakošová, Mária Gviždžová). Vedúcou oboch súborov bola kr. Angela Tokárová. Najmladší člen súboru mal 16 rokov, dva najstarší po 35 rokoch a ostatní od 17 do 25 rokov. Štúria členovia súboru boli preškolení na odbornom kurze v Krakove, ktorý zorganizoval Ústredný výbor Spoločnosti a Ministerstvo kultúry a vedy. Pripomeňme, že v tom

istom čase kr. Jakub Bigos viedol kurz sloveniny pre 16 dospelých krajanov. Neskorá práca miestnej skupiny značne oslabila, až v druhej polovici sedemdesiatych rokov celkom zanikla. No nebol to spôsobené len samými krajanmi, ved' za posledných päť rokov dosťali prostriedky len na nákup violončela. Samozrejme, aj dnes majú potreby, ale to najnutnejšie — hudobné nástroje, už dostali. Okrem toho prestalo sa vyučovať slovenčinu na škole. Ale počet predplatiteľov Života v Malej Lipnici postupne rásť, až dosiahol vyše 100 stálych čitateľov. Tento stav sa s malou stúpajúcou tendenciou udržuje už niekoľko rokov.

Konečne pred VI. zjazdom KSCaS sa malolipnickí krajania rozhodli skoncovat so stagnáciou. Podnetom k tomu bolo naše stretnutie v Jablonke s aktívom miestnych skupín na Orave dňa 1. apríla m.r., ktorého sa z Malej Lipnice zúčastnili o.i. krajania František Svetlák a Viktorija Smrečáková.

Prvou úspešne realizovanou úlohou, ktorú si postavili aktív miestnej skupiny, bolo obnovenie vyučovania slovenčiny na škole. Po mnohoročnej preštavke nebolo ľahko splniť túto úlohu, avšak dosiahli plný úspech. V minulom školskom roku sa na základnej škole č. 1 učilo slovenčinu 8 detí. Riaditeľ tejto školy W. Kuchta nám v odpoedeň na list našej redakcie oznámil, že v tomto školskom roku krajania z Malej Lipnice zapísali na vyučovanie slovenčiny 13 detí. Sú to: Zbigniew a Kristina Smrečákovci, Bogusława Ko-

valíková, Kristína a Henrich Vontorčíkovci, Alina Garajová, Kristína Jeďdrogová, Jozef Vontorčík, Mária Kubacká, Albin a Hedviga Stecovci, Marian Stasik a Helena Klozyková.

Nie je to ešte stav z dávnych rokov, ale v porovnaní s minulým rokom znamená predsa značný pokrok. Som presvedčený, že naši krajania z Malej Lipnice sa budú ďalej usilovať o to, aby čo najviac detí poznalo slovenčinu. Zároveň si myslím, že opäťovné vyučovanie slovenského jazyka v Malej Lipnici malo by byť dobrým príkladom pre krajanov v iných dedinkách, kde sa slovenčina už roky nevyučuje. Takých miestnych skupín je na Orave a Spiši ešte veľa.

Ďalšou úspešne splnenou úlohou, ktorú si postavila MS v Malej Lipnici, bolo založenie súboru, ktorý reprezentoval našu organizáciu na Detve. Súbor si však vyžaduje ešte vela práce, ako aj prostriedkov na uspokojenie potrieb. Podobnú pomoc očakáva miestna skupina od Ústredného výboru pre založenie divadelného krúžok a pre svoju klubovnu. Ide predsa o to, aby — ako napísala kr. V. Smrečáková — „naša práca napredovala. Napište prosím, keď to urobíte a kedy budú slávnostné vatre, aby sme mohli aj tam vystúpiť so spevom.“

Aj v tom musíme pomôcť krajanom z Malej Lipnice. Tradične vatre sa budú konať vo všetkých našich miestnych skupinách v septembri.

A. CHALUPEC

NA JARMOK

DOKONČENIE ZO STR. 5

Turáka s prázdnym prešiel, to by sa on neomyline nazad vrátil, vedia, že by sa mu velmi zle tam vodilo. Preto teraz, kým ľudia do jarmoku idúci neprejdú celkom dedinu, žiadna dobrá žena nepôjde po vodu na potok, aby niekoho s prázdnym neprešla, lebo pa-

tričný by na ňu sa stážoval aj do roka ako na príčinu zlej kúpy alebo predaja. Malý Janko je už poriadne zasvätený do týchto obyčají, preto tak ochotne berie sa s hrnčekom. Vie on, že otec jeho pridúc domov, istotne mu denesie od kupca rohovô (dva grajciare), aj v kapse biely koláč.

Teraz sa už Turák pobral z izby von. Pri dverách sa ho pýta žena jeho:

— Máš, Jano, pre šťastie?

— Dobre, žeš napomenula, bol by som to už zabudol, — poškrabúc sa za uchom, odpovedal Turák a chce sa už do kasničky po groš vrátiť.

Každý predavač ber sebou groš, grajciar daj žobrákovi, a istotne dobre pre-

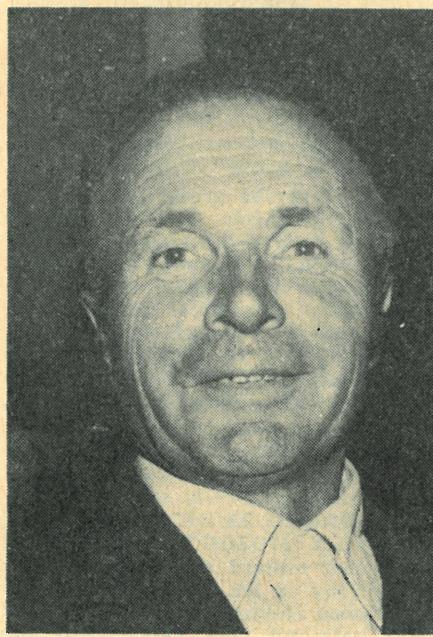
dáš; druhý ale grajciar vydáš kupcovi z ujednejanej sumy. Jestli by si tento grajciar nechcel mu výdať, zbadal by kupec hned', že si ty neprajný človek, o ktorého kúpený statok pohodiť sa nemôže. Predto teda Turák sa tak chytrí po dva grajciare ku kasničke vračia.

— Jaj, Jano, nevracajže sa, nevracaj, nebude sa ti veru vodiť. Tu počkaj; hned' sama pohľadám ten groš. Druhý raz nezabúdaj na tak plnú vec! — a s tým napomenutím hľadala Turáková vo svojich kešeniacach a oddala tak ziadany groš mužovi.

Ešte jeden pohľad po izbe, potom druhý flegmatický na ženu a trochu

útlejší na chlapca, a Turák poberá sa z izby von. Medzi dverami pozdvihne pobožne svoj širák a pošepne si: — Pane bože, postretajže! — a žena tiež takým hlasom vzdychne: — Pane bože, uslyš! — S tým opustí čeladný otec svoju rodinu na dva dni. Odide tak, že by si myslel, akoby ho doma netrešilo, akoby pred domácnosťou svojou hľadel sa niekam ukryť. A predsa tento istý človek miluje svoj dom, svoju rodinu, on je hotový za ňu až do krajnosti pracovať a lopotiť sa. To je u nášho Slováka už taký zvyk. On je ideálny, ale nie sentimentalista. Pred svedky neobjime svoju ženu za svet, a pobož-

JOZEF BRYJA O NOVEJ BELEJ

Krajan Jozef Bryja (na snímke) patrí k popredným aktivistom Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Novej Belej. Vela rok už pracuje nielen pre rozvoj MS, ale aj pre rozvoj celej našej krajanskej organizácie. Je členom Ústredného výboru KSCaS, podpredsedom Obvodného výboru Spoločnosti a členom výboru miestnej skupiny. Popri práci v našej Spoločnosti zastáva aj funkciu ríchťařa obce, čo nie je ľahkou prácou. Za zásluhy pre našu krajanskú organizáciu bol krajan Jozef Bryja na návrh Ústredného výboru KSCaS vyznamenaný pri priležitosti 35. výročia ľudového Polska Zlatým krížom za zásluhu. Ešte skôr mu naša organizácia udala svoje najvyššie vyznamenanie Medailu za zásluhy pre Spoločnosť. V rozhovore s nami krajan Jozef Bryja povedal:

Dnes sa chcem sústrediť iba na to, čo by sme mali urobiť. Naša miestna skupina má zatiaľ slabé výsledky v práci so súbormi. Bolo by žiadúce, aby súbor pravidelne nacvičoval. Žiaľ, skutočnosť je iná. Nejde o to, aby sa kritizovalo, ale o to, aby všetci krajania, členovia našej miestnej skupiny sa usilovali pozdvihnuť prácu na vyššiu úroveň.

Je tu i ďalšia otázka, ktorú sme nevybavili. Na Gminnom úrade v Novom Targu sa všetky organizácie pôsobiacie v našej obci dohodli, že každá bude organizovať dve zábavy ročne. Zatiaľ však zábavy organizovali iba iní.

Miestom, kde sa najčastejšie schádzame v Novej Belej, je klubovňa MS, kde si nielen pozeráme televízne programy, ale aj diskutujeme o práci našej organizácie a vôlebe o problémoch našej dediny. Myslím si však, že to nesstačí. Častejšie a pravidelnnejšie by sa mali konáť členské schôdzky MS. Nehovoríme len tak, veď poslednú schôdzku sme mali v zime a predsa nielen celá naša Spoločnosť, ale aj my v Novej Belej máme program pôsobnosti schválený na tento rok, o ktorom treba krajanov informovať. Malo by sa

diskutovať o tom, ako najlepšie plniť pracovné plány, budť ako ich doplniť. Bolo by to iste prospešné, keby sa všetci členovia zišli a porozprávali o práci.

Sú aj iné dôležité otázky, o ktorých by sa malo diskutovať, napríklad o našej škole so slovenským vyučovacím jazykom. Tento rok sa do I. triedy zapísalo 13 detí. Myslím si, že v tak veľkej miestnej skupine ako naša, mohlo by byť týchto detí viac, ale musíme si dať všetci záležať, aby sme to dosiahli.

Krajania stále hovoria o divadelnom kružku, ale uplynávajú celé mesiace a naďalej nevidíme žiadne predstavenia. Je nevyhnutné začať na jesenné nacvičovanie novej hry a predviesť ju nielen Novobelanom, ale aj krajanom z Frid-

mana, Jurgova a iných miestnych skupín.

Novobelští krajania majú aj ďalšie problémy. Mali sme organizovať zájazd na Slovensko. Všetko už bolo pripravené. Všetci, ktorí sa chceli zúčastniť zájazdu, mali peniaze na tento účel uložené u predsedu našej MS kr. Jána Gronku. Žiaľ, neskôr niektorí krajania rezignovali. Bolo okolo toho vela reči, zájazd bol preložený a v skutočnosti možno povedať, že sa nekonal. Bolo by dobre, keby sme sa na výbere miestnej skupiny k tomu vrátili a zájazd predsa zorganizovali.

Tohoročné leto nebolo u nás dobré, mali sme viacé práce ako obvykle. Seno sme kosili o mesiac neskôr. Vyprástilo pekne, a keď aj pršalo, všetko sme stačili pozvázať. Máme dobrú pree-

niciu, ktorá v porovnaní s minulým rokom vyrástla oveľa lepšie.

Minulý rok sme začali v Novej Belej budovať hasičský dom. Budova je už pod strechou. Teraz musíme založiť ústredné kúrenie, elektrické vedenie a potom omietáť. Na poschodi ešte chybajú obloky. Žiaľ na dokončenie murárskych prác máme len vápno, nikde nemôžeme zohnať cement. A preto práca zaostáva.

Okrem toho na mieste vodovodného potrubia robíme cez obec chodníky. S vodovodom sme veľmi spokojní, pracuje dobre.

Najväčšou starosťou, ktorá znepokojuje Novobelanov, je smetisko. Viackrát sme o tom písali do vojvodských orgánov a aj do Života. No napriek protestom obyvateľov našej obce, ešte stále nám chce založiť toto smetisko. My však nechceme stratíť ani kúsok úrodnnej pôdy. Nechceme ani to, aby ďalší rozvoj Novej Belej a život jej obyvateľov uplyval v budúcnosti v tieňi smetiska. Novobelania stále dúfajú, že ich hlasy budú vypočítané na Vojvodskom úrade. (Aj my dúfame — Život).

Nakoniec ešte jedna poznámka. Klubovňa, v ktorej sa schádzame, je dobrá, ale máme problém s tlačou. Totiž noviny nám donášajú týždeň a niekedy aj dva týždne potom, ako prídu do dediny, a tak je samozrejme, že sa krajania stážajú.

DAR PRE KRAJANOV V ZELOVE

Na záver školského roku — 25. júna t.r. sa mládež pracovníkov československého velvyslanectva a ďalších zastupiteľských úradov vo Varšave vybrala na zájazd po pamätných miestach Varšavského a Piotrkowského vojvodstva. Mládi pionieri so svojimi učiteľkami a riaditeľom školy Josefom Doležalom navštívili o.i. pomník a Múzeum partizánskeho činu v Polichne, kde sa konala prvá partizánska bitka oddielu Ludovej gardy s prevazujúcimi silami hitlerovských vojsk. Zavítali i do Zelova, kde si prezreli niektoré historické pamiatky mesta.

Pri tejto priležitosti na stretnutí s členmi OV KSCaS v Zelove radečia velvyslanectva CSSR s.s. Mikuláš Valentovič a František Motýčka odovzdali dar pre miestnu Českú besedu — premetaci prístroj, ako aj knihy a obrázkové materiály — prislúbený velvyslancom CSSR na aprílovom stretnutí s krajanmi v Zelovici.

Predsedu OV KSCaS kr. Ján Novák srdiečne podľakoval za dar a uistil, že bude dobre využitý pre ďalší rozvoj krajanskej kultúrnej a osvetovej práce. Potom počas družnej besedy, ktorú sa zúčastnili tiež Helená Jersáková, Lídka Smetanová, Miroslav Kimer, Gustav Dedecus a ďalší mladí krajania, pionieri predviedli pekný kultúrny program, ktorý pritomni odmenili dlhotrvajúcim potleskom.

J.S.

Hostia a krajanov pred budovou Českej besedy v Zelove.

Kým pionieri vystúpili, doniesli darček — knihy svojim zelovským rovesníkom.

kať ju! To by bolo prehrešenie sa proti dobrým zvykom. Tu panujú teda stáromanské prisne mravy.

Gazdiná položí lampáš na pitvorný prah a čaká muža, ktorý išiel do maštale po voly. Privedie ich k podsteniu pred svetlo, aby obzrel, či im niečo nechybí. Sú biele, závodia s padlým snehom, rohy sa im ligocú v sieti lojovej sviečky. Nás kupec pozrie najprv na rohy. Nech budú biele ako mlieko a dorovna čnejúce, a iste zaplatí dobre za ne, jestli nemajú nejaké veľké chyby. Jestli sú voly mladé, s peknými údmi, rohy ale sú krivé, takým sa naprávajú na to zhotoveným prístrojom, keď sa im vopred vriacimi hus-

tými krúpami jačmennými dokonale zahriali. Toto remeslo výdatne i nás Turák prevádzka, preto voly jeho majú krásne, rovné rohy.

Voly si obzera ešte raz nás gazda. Ale i radosť pozri na ne. Trónne sú, až sa im lýtka len trasú, keď ich gazda potlapká. Nakrmené sú tiež dokonale, lebo na slabine niet žiadnej prieplavy. Na šijach zavesené je jarmo, o ktoré je priviazaná vo vreci sečka. Remene spiežovec čierne, vymastené, takže sa biela spiežová pracka milo od ich žúzola odráža. Ale vôdzka stára, špatná. Či im už nemohol uviazať vôdzku novú, konopnú? No, to by ste mu dal! Mal by sa ten nakupovať povráz-

kov! On keď voly predá, musí s nimi i vôdzku tadať, a to vďačne, bez všetkého hej. Len by ukázal kyslú tvár kupcov pre toho kus povrázka! Nechal by mu všetko tak; kto nedá vďačne vôdzku, ten nedá vďačne ani voly a od takého sa kúpený statok „neširkuje“.

Voly stojia teda už pred domom. Gazda chytí kridlo halienky a utrie ním chrbát podsebného i náručného. Vôl uhne svoj objemný driek pod rukou svojho gazdu a pohodi hlavou, až zvonce zacengajú. Gazda i so ženou poplňuje každého, aby im z očí neprišlo. Potom si gazdiná stane medzi ne a posype ich spakruky do troch razov so-

lou, aby ich gazda predá mohol ľahko ako slané žemličky.

Gazda chytí vôdzku a skrúti voly do troch razov do kolesa. On to robi na to, aby tieto šťastlivovo predal, ale aby ani bez druhých neprišiel. Tu v kolese tomto spadnú z nich všetky choroby a druhé nepriču na ne.

Ešte raz podivne klobúk, vzduchne k bohu, a žena otvorí mu vráta. Volky veselo si hračujú, až spiežovce tak sa ozývajú. Gazdiná vyjde na mostok a pozera za mužom, pripojivším sa už k dlhému radu idúcich na jarmok. Keď už zašiel za uhol ulice a jej spred oču sa stratal, zavrie vŕzgajúce vráta a zmizne v malej izbičke svojej.

POĽNOHOSPODÁRSTVO V BRATSKÝCH KRAJINÁCH

Na tomto mieste pišeme hodne o otázkach nášho polnohospodárstva. Tentokrát chceme všeobecne predstaviť výsledky a problémy polnohospodárstva v európskych socialistických krajinách. Prevažujú v nich velkovýrobné majetky socialistického typu. Napríklad v Bulharsku patrí im 90 percent polnohospodárskej pôdy. V Československu je to 91 percent, v NDR vyše 90 percent., v Rumunsku — 84 percent., v Maďarsku — 85 percent., v ZSSR — 98,5 percent., v Poľsku 22 percent. Celková polnohospodárska produkcia v týchto krajinách dosahovaná na štátnych majetkoch a rolníckych družstvach, záhumienkoch a záhradkach pridelovaných pracovníkom presahuje priemerne 95 percent. Pre porovnanie: socialistický sektor v Poľsku dosiahol v roku 1978 ok. 22 percent celkovej polnohospodárskej produkcie. V týchto socialistických krajinách, ktoré sú členmi RVHP, je Poľsko výnimkou, keďže u nás prevažuje súkromný sektor. Avšak všetky spomínané štaty majú spoločný cieľ: ich polnohospodárstvo má zabezpečiť výživu a suroviny. Tačíto je cieľ polnohospodárskej politiky bez ohľadu na štruktúru a iné vývojové rozdiely. Treba ešte poznamenať, že vo všetkých týchto krajinách sú obmedzené zásoby polnohospodárskej pôdy a vyskytujú sa nepríaznivé klimatické podmienky, ktoré zapričňujú výkyvy v polnohospodárskej produkcii.

Všade sa prikladá mimoriadny význam rastu rastlinnej výroby, ktorá

podmieňuje rozvoj najmä živočisnej výroby. Má sa to dosiahnuť hlavne intenzifikáciou výroby, teda predovšetkým zvýšením minerálneho hnojenia. V roku 1978 toto hnojenie na 1 ha polnohospodárskej pôdy vyzerala nasledovne: v Bulharsku 119 kg NPK, v Československu — 254 kg, v NDR — 266 kg, v Rumunsku — 153 kg, v Maďarsku — 230 kg, v ZSSR — 33,8 kg, v Poľsku — 190 kg NPK/ha. Teda veľký význam sa prikladá rozvoju priesmyslu na výrobu minerálnych hnojív, hoci pre vysoké náklady v tejto oblasti sa vyzdvihuje nevyhnutnosť zvyšovania dávok organických hnojív. Vyžadujú to aj biologické potreby pôdy. V európskych štátach RVHP sa sleduje cieľ dosiahnuť produkciu obilia vo výške 1000 kg na 1 obyvateľa. Treba poznámenať, že takéto množstvo obilia dosiahlo už Maďarsko a Bulharsko a v rokoch dobrej úrody aj ZSSR. Pre rast intenzity rastlinnej výroby je dôležité široké uplatňovanie chemických a biologických metod ochrany rastlín pred škodcami a chorobami, ktoré ničia okolo 20 percent ročnej úrody na svete.

Intenzifikácia rastlinnej výroby je nevyhnutná pre rozvoj živočisnej výroby, ktorá zasa rozhoduje o zásobení trhu mäsem a spokojnosti spotrebiteľov. Totiž na tomto úseku sa najčastejšie vyskytujú nedostatky v zásobovaní. Prognozy nie sú najlepšie, keďže do roku 1985 žiadna z týchto krajín nebude v stave plne kryť svoje potreby v oblasti obilia, krmovinových bielkovín, živočisných produktov, či zele-

niny a ovocia. Spotreba produktov živočisného pôvodu v európskych krajinách RVHP má v roku 1985 dosahovať 75—80 kg v prepočítaní na jedného obyvateľa (v Československu a NDR — 95 kg). Odborníci tvrdia, že jedine veľké zvýšenie nákladov na rozvoj polnohospodárstva, najmä investičných nákladov, môže prispieť k plnému krytiu požiadaviek na potraviny. Do roku 1990 sa investičné prostriedky majú zdvojnásobiť. Základný význam bude mať pokrok v mechanizácii. Treba zdôrazniť, že v tejto oblasti sme zaznamenali pekné výsledky. V rokoch 1970—1978 sa počet traktorov zvýšil: v Bulharsku z 53,6 tis. kusov na 65 000 (12%), v Československu zo 136 000 na 140 000 (3%), v Rumunsku zo 107 000 na 139 000 (30%) v ZSSR z 1978 tis. kusov na 2 462 200 (24%). V Maďarsku a NDR nastal pokles počtu traktorov, keďže tam prechádzajú na veľké traktory. V tom istom čase v Poľsku sa počet traktorov zvýšil z 231 000 kusov na 482 000, čiže o 109 percent. Spejte sa ku komplexnej mechanizácii celých výrobných procesov v polnohospodárstve. V Československu, NDR, ZSSR a v Maďarsku je plynká orba, hlboká orba, kultivátorovanie a bránenie mechanizované na 100 percent. V Bulharsku a Rumunsku skoro na 100 percent. Mechanizácia týchto prác v Poľsku dosahuje 70 percent. Skoro úplne je mechanizovaný aj zber obilník v týchto krajinách okrem Poľska, kde mechanizácia dosahuje iba 50 percent. V súčasnosti sa všade kladie dôraz na plné spríjemnenie polnohospodárstva, ktoré je stimulátorom jeho ďalšieho rozvoja a modernosti. Keď si uvedomíme, že zamestnanosť v polnohospodárstve sa bude všade zmenšovať, túto medzeru musí vyplniť moderná materiálno-technická základňa, ktorá bude rozložovať o patričnej úrovni produktivity práce v polnohospodárstve.

Teda — mliečko nebolo.

Finále sa konalo posunkami.

Na dojenie sme teda prakticky pripravení ale prakticky v rozhodujúcich momentoch nemáme koho dojiť.

MYŠI. Obrovské areály Austrálie sú postihnuté pliagou myší. Hlodavce pochodujú celými armádami a zožierajú po ceste doslovné všetko, plantáže stromov a krov a v domach dokonca tapety, šatstvo a knihy. Zaznamenali mnohé prípady pohryznutia ľudí, najmä detí. Odhaduje sa, že myši „ovládli“ asi 40 000 km². Všetky dôležacie prostriedky boja s nimi, zlyhali.

PODARI SA ODKOPÍROVAŤ LUDSKÝ MOZOG? Ľudský mozog má tisíce miliárd elektrických spojení. Keby sa ich malo reprodukovať pomocou elektrónok z roku 1950, bol by potrebný taký veľký stroj ako Paríž a jeho okolie. Dnes už by sa všetko zmestilo v izbe. O rok alebo dva, keď bude hotová nová generácia integrovaných obvodov, nad ktorou pracujú elektronici, stroj by mal menšie rozmeru ako ľudský mozog.

UPOZORNENIE PRE ŠKOLY

Pripomíname učiteľom a upozorňujeme žiakov, že tento rok sme v aprílovom čísle uverejnili básne pre účastníkov budúcich recitačných súťaží. Ďalej básne uverejnime v septembrovom čísle na 6. a 7. strane. Okrem toho môžete využiť aj básne, ktoré stále publikujeme na 7. strane.

Spomeňme si na recitačnú súťaž mládeže, ktorá sa konala dňa 6. mája t.r. v Krempachoch a ktorej sa zúčastnilo 19 žiakov v dvoch skupinách: mladších žiakov — od 2. do 5. triedy a v skupine starších žiakov — od 6. do 8. triedy.

V skupine mladších žiakov I. cenu získala JANINA SLAWEKOVÁ z No-

vej Belej, dve II. ceny — HALINA KREMPASKÁ z Nedece a URŠULA BOGACKÁ z Kacviny. Dve III. ceny — HELENA ŠEVČÍKOVÁ z Nedece a MONIKA JURGOVIANOVÁ z Vyšných Lapšov.

V skupine starších žiakov dve I. ceny získali — MONIKA KURNÁTOVÁ z Novej Belej a JANINA GALOVIČOVÁ z Kacviny, II. cenu — ELEONÓRA KLAKOVÁ z Vyšných Lapšov a dve III. ceny — JOZEF KRIŠÍK z Vyšných Lapšov a ALŽBETA SOJOVÁ z Kacviny.

Všetkým odmeneným z celého srdca gratulujeme.

Prinášame niekoľko záberov z poslednej recitačnej súťaže, ktoré nám poslal kr. František Paciga.

Z KALENDÁRA NA — SEPTEMBER — ZÁŘÍ

Počas prípravných prác k siatiu obilia nesmieme zabúdať, aby sme pôdu príliš nestlačili, keďže to ničí jej štruktúru. Preto treba obmedzovať prechod traktorov po poliach agregáciou náradia.

Ak sme vopäť nevysiali na strnisko pred plynoucou orbou, možno to urobiť na jeseň pred hlbokou orbou.

Obilia na siatie sa musí moriť proti hubovým chorobám. Ak nevysievame šľachtené zrno z nákupného strediska (kde by malo byť morené), musíme tento úkon robiť na gazonovstve pomocou zvláštnych chemických preparátov.

Z oziemných medzikultúr, ktoré sejeme na jeseň, odporúčame žito, ktoré na jar kosíme zelené pŕiano na kŕmenie alebo na siláz.

Nesmie sa oneskorovať vykopávanie zemiakov, najmä odrôd určených na sadenie, ktoré ked' sú dlhšie v pôde, podliehajú zemiakovéj nákaze.

Jeseň je obdobím silážovania krmív. Je to jedna z najlepších metód konzervovania krmív, ktorá obmedzuje straty a poskytuje chutné, vysokohodnotné krmoviny.

V septembri prebieha aj párenie oviec. Barany a ovce mají byť najmenej polroku roka. Párenie nemá trvať dĺhšie ako štyri týždne. Ide o to, aby vek jahniat od rôznych oviec bol vyrovnaný, keďže to uľahčuje chov.

Nezabúdajme na prípravu sušených zelených krmív na zimu pre hydinu.

Používanie minerálnych hnojív nemôže nahradiť organické krmivá, ktoré sú nevyhnutné pre udržanie náležitej štruktúry pôdy a rozvoj biologického života v pôde. Najstarším a zároveň najdôležitejším

organickým hnojivom používaným v našom polnohospodárstve od najstarších čias — je maštalný hnoj. Okrem toho, že obsahuje živiny potrebné rastlinám, ceníme si aj jeho vplyv na udržanie v pôde patričnej úrovne prsti, ktorá je nevyhnutná pre vysokú úrodu rastlín.

Hodnota maštalného hnoja závisí od druhu zvierat, stielky a spôsobu skladovania. V správne skladovanom maštalnom hnoji obsahujúcim 75 percent vody je priemerne 0,5% dusíka (azotu), 0,32% fosforu, 0,6% draslíka (potasu).

Dôležité je bilancovanie maštalného hnoja na gazonovstve. Keď ide o potreby, závisia od druhu pôdy, pestovaných rastlín atď. Najvšeobecnejšie povedané, maštalný hnoj by sa malo používať aspoň každé štyri roky v množstve okolo 400 q na hektár.

Pre uľahčenie výpočtov uvádzame, že zvieratá produkujú ročne nasledujúce množstvo maštalného hnoja v metrických centoch (pričíne): Krava (vyháňaná na pašu) — 75, krava, ktorá je po celý rok v maštali — 120, tele (vyháňané na pašu) — 40, tele, ktoré je po celý čas v maštali — 80, jačiňa júnec — 160, kôň (straty počas práce) — 80, ovca (straty na pastvine) — 5, ošípaná — 15.

Ked' hovoríme o skladovaní maštalného hnoja, máme na mysi najmä náležité hnojisko. Hnojisko by malo mať nepriepustné dno, dobre vycentrované, hladké, mierne naklonené uprostred alebo na bokoch. Musí mať aj kanálky odvádzajúce nadmerné množstvo vody do nádrže. Na hnoj od jednej kravy s váhou 500 kg treba určiť 2,5 m² hnojiska.

Najlepšie je ukladať maštalný hnoj iba na jednej štvrtine povrchu hnojiska a ostatok nechať na ďalšie postupné dokladanie, keďže na menšej

ploche sú aj menšie straty. Po uložení hnoja pevne stlačíme. Výška kopca nemôže presahovať 2,5 m, pričom na povrch treba dať ok. 20 cm vrstvu zeme.

Kopek s maštalným hnojom môžeme uložiť aj na poli, kde ho na jar budeme rozhadzovať. Zvolené miesto nemôže byť mokré a malo by mať nepriepustné dno. Maštalný hnoj ukladáme do výšky 1,5 — 2,5 m a stláčame tak, že prechádzame po ňom vozom alebo traktorom. Nakoniec zakrývame hnoj vrstvou zeme. Táto metóda je lacnejšia a šetriám prác na jar.

Starostlivé skladovanie maštalného hnoja zachová jeho hodnotu. Všetky chyby a nedostatky znižujú hodnotu maštalného hnoja o polovicu. Dodržiavanie uvedených zásad zabezpečí gazonovstvá pred stratami hnojivových hodnôt maštalného hnoja.

Vyplatí sa ešte pridávať do maštalného hnoja minerálne hnojivá. Možno napr. počas ukladania kopca pospať jednotlivé vrstvy prachovitým superfosfátom. Dobré výsledky dáva aj posypávanie maštalného hnoja mletým vápnom, pričom na jednu tonu maštalného hnoja možno určiť 50 kg vápna.

Keď uvažujeme o dobrom využití maštalného hnoja nesmieme opomenúť spôsob jeho využívania na pole. Na pole sa využáva lenko maštalného hnoja, kolko možno v tom istom dni rozhodiť a zaoráť. Ponechanie na poli rozhodeného a nezaoraného maštalného hnoja spôsobuje tak veľké straty dusíka, že to vôbec podvážuje používanie takéhoto hnojiva.

S.D.

MÓDNE NOVINKY

Tohoročná móda je zoštihľujúca a "úzka". Jej najzákladnejšími zmenami sú:

DĽŽKA. Kolená sú najčastejšie odhalené. Šaty a sukne majú dĺžku od niekolkých centimetrov nad kolená po niekoľko centimetrov pod kolená. Dlhšie sú iba večerné šaty.

ASYMETRIA. Túto novinku najčastejšie zdôrazňuje patričné zostavanie farieb, napr. šikmé pásy, alebo strih šiat: zapínanie, rázporok na boku, asymetrický výstrih, ktorý odhaluje iba jedno rameno.

KONTRASTNÉ FARBY. Biela s čierrou alebo tmavomodrou, čierna s oranžovou, červenou alebo žltou. Okrem toho spájajú sa farby, o ktorých sa vždy tvrdilo, že sa k sebe nedodá: modrá s červenou, žltá s fialovou, tmavomodrá so žltou, ružová so zelenou atď. Mimoriadne dobré sa spájajú pastelové farby.

SUKNE. Tak v meste, ako aj na viedecku sú najpotrebnejšie, a čo je dôležité — môžeme si ich ušiť samy doslovne z kúsku látky. Prevážajú jednoduché sukne, ušité z jednotlivých die-

lov, ktoré zoštihľujú postavu, najčastejšie z vzorkovaných a veselo farebných látok. Inou sukňou, ktorá je opäť módnou a ktorú mnohé ženy rady nosia, je sukňa ušitá z jedného dosť širokého pásu látky, naberaného do jednoduchého opaska. Teraz tieto sukne sú veľmi naberané a šité zo splývavých látok. K všetkým sukňam sa nosia opasky z tenkej kože, jelenice, látky alebo dokonca pletené z farebných šnúrok.

KABÁTIKY, ktoré niektorí predstaviteľia módy nazývajú saká. Sú veľmi moderné. Najčastejšie jednoduché, krátke (do bedier), s vypchávkami na ramenach, voľné ale zužené dolu, čo najlepšie vidíme na pleciach a dosť štvorcové. Jedno- a dvojradové, zapinané na štyri gombíky tak, že ich možno zapínať na lavu alebo na pravú stranu. Módne kabátky majú naštíté vrecká, malú pánsku fazónku a nepríliš dlhý golier.

Okrem týchto kabátkov sú módne aj iné typu pánskeho saka, dlhšie (do polovice bedier), dolu zužené so strihanými vreckami.

Sukne a nohavice k týmto kabátkom sú tej istej farby alebo aj inej, módne je spojenie týchto farieb: biela, šedá, svetlofialová, béžová alebo čierna a bordová. K tomu nosíme košeľové blúzky pastelových farieb, kockované taktiež v pastelových farbách, vyšívane, s kimonovými rukávmi a malým golierikom alebo iba s pánskou fazónkou. Kabátky sa nosia aj k šatám.

TAKÝ JE ŽIVOT...

FYZIOLÓG, profesor Jozef Stolkowski z Parijskej univerzity tvrdí, že možno mať vplyv na pohlavie dieťaťa, keď sa 2 mesiace pred jeho počatím dodržiava zvláštnu diétu. Ak chceme dievčatko — jedáva sa bez soli, ak chlapca — musí matka jest velmi slané jedlá.

Kto chce, nech tomu verí.

NOHY: Skupina francúzskych psychológov, ktorí pracujú vo francúzskej policii, na základe dlhodobých a pracovitých výskumov konštatovala, že vodiči, ktorých nachytajú počas nejakého cestného priestupku, radšej a bez námetok platia pokuty, ak ich ešte kvajú policiajtky s peknými nohami. Preto predložili riadiťelstvu polície návrh, aby do cestných služieb prijímali, podľa možnosti, čo najviac slečien s peknými nohami.

„Pravdepodobne je to veľmi správny návrh — konštatoval šéf osobného oddelenia parížskej polície, Etienne Leroux — ale, žiaľ, je to už tak, že dievčatá s peknými nohami sú radšej baletkami.“

Veľmi zdravé je nadávať, nahlas vreštať, ako aj plakať. Aspoň takto tvrdí americký vedecký lekár z Pensylvánie, dr. Reinhold Aman. Podľa neho sa nesmie tajti také city, ako trebars zúrivosť, zlosť bud žiaľ. Práve naopak, treba ich celkom volne prejavovať.

Objav nie je celkom nový. Už dávno sa tvrdilo, že utajovanie starostí nevelmi pomáha. Napokon vždy existovali osoby, ktoré keď sa chceli zbaviť nervového napätia, rozbijali napr. taniere a pod. Ale dr. Aman tvrdí, že ničím nehatené demonštrovanie citov pôsobi priam spásenosnosť na krvný obeh, žaludočné vredy, ako aj na... reumatizmus. Nuž, v medecíne už bývali rôzne módy.

VÍŠ, ŽE...

Španielsko je jiné — hľásají reklamné hesla, ktorá zvou turisty do Cervantesovy země. Jiné jsou v této zemi i obyčeje, zvláště svatební. Ve vesnici Puente Gentil u Córdoby se stalo, že na svatební hostině byl i osel, na némž novomanželé přijeli z kostela. Pro osla bylo prostřeno jako pro každého pozvaného hosta. Po svatební hostině mladí manželé nasedli na uctěného osla a odjeli na ném do svého nového bydliště, vzdáleného 10 kilometrů.

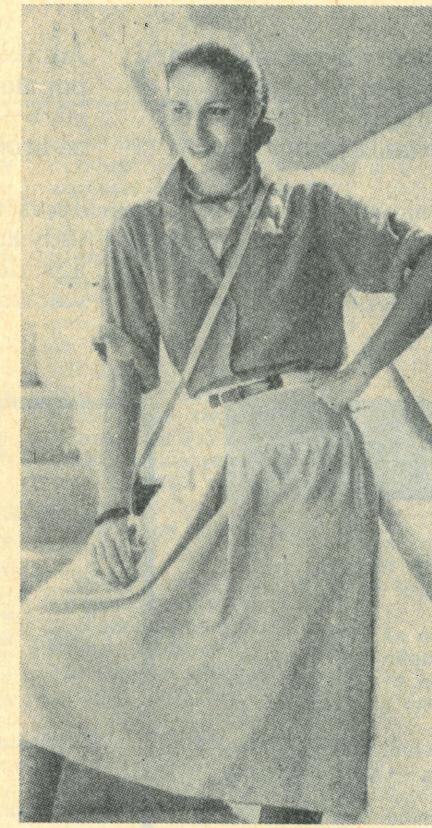
Opäť je veľmi módný športový štýl. Prvé dva modely športových šiat veľmi dobre využijete do školy, do práce a na cestovanie.

Na druhom obrázku sú dva modely blúzok, veľmi slušivých, ktoré môžete využiť na spoločenské príležitosti, ale aj do divadla.

Zasa na poslednom obrázku prinášame dva modely módnich športových dvojdielnych šiat z flanelu alebo jersey. Tieto modely sa hodia pre veľmi štíle dievčatá, ale aj pre ženy, ktoré vo svojom šatníku majú šaty č. 48.

Bližia sa chladnejšie dni a preto vám navrhujeme túto módnu sukňu so zaujímavým opaskom a k tomu košeľovú blúzku pánskeho strihu tmavšej farby. S teplým svetrom sukňu celkom iste dobre využijete na jeseň.

Z DOMÁČEHO HRNCA

Volákedy naše prababičky ani nesúvali o takom zariadení ako chladnička, napriek tomu poznali mnoho spôsobov na uskladňovanie rýchlo sa kaziacich potravín dokonca aj v najväčších horúčavach. Mnohé gazdine na viedecku podnes ich používajú a ich účinnosť v mnohých prípadoch overila moderná veda. Tu je niekoľko spôsobov na uskladňovanie mäsa pre mladé gazdiny nielen na viedecku:

Mäso môžeme skladovať úplne čerstvé niekolko dní, keď ho obložíme žihľavou. Výskumy dokázali, že chlpky žihľavy vylúčujú kyseliny, ktoré majú baktericidný účinok. Možno taktiež obložiť mäso chrenovými listami, ktoré vylúčujú baktericidné látky, t.zv. fitoncidy.

Keď sme na viedecku, môžeme mäso po obložení žihľavou dať do smaltovanej vedra, tesne uzavrieť a spustiť do studne. Týmto spôsobom môžeme mať čerstvé mäso po niekolko dní. Kúsok mäsa možno tým istým spôsobom ponoriť do studne vo väčšej smaltovanej kanve na mlieko, ale taktiež si musíme dať pozor, aby sa do nej nedostala voda.

Dobrým spôsobom je aj uskladňovať mäso v kyslom mlieku, srívátku alebo podmasli. Možno tiež mäso zabalíť do čistej lanovej utierky navlhčenej octom a položiť na chladnom mieste. Dôležité je aj to, že mäso prechovávané v mlieku, octe a žihľave sa pôsobením kyselín stáva krehkejšie a ovela chutnejšie.

Kyslé mliecko a srívátko sa zvlášt hodia na skladovanie telaciny, králičieho mäsa a hydiny. Zasa hovädzinu, baraninu a divinu môžeme výborne uskladniť do ok. 5 dní v moridle, ktoré pripravíme týmto spôsobom:

— Na jeden kilogram mäsa berieme ok. 1/4 litra vriacej vody, 1/2 pohára 6 percentuálnej vody, jednu pokrájanú cibulu, 2 bobkové listy a 6 rozdrobených zrniek nového korenia. Do vriacej vody nalejeme oct a prevaríme spolu s prísadami. Po vychladnutí zalejeme mäso, aby bolo prikryté. Nesmieme zabúdať, že mäso morime v kameninových, tesne uzavretých nádobách.

Nohavice sú naďalej módne, ale všimnite si na našom obrázku akého strihu. Sú široké po celej dĺžke, dolu zapínané na patky s gombíkmi a majú aj kožený opasok. K jednofarebným nohaviciam vám navrhujeme farebnú vzorkovanú bundičku.

ODPOVEDÁME

A.K. zo Spiša sa pýta, či má naďalej dodržiavať diétu, ktorú mu lekár doporučal po infekčnej žltáčke pred 1,5 rokom. Doteraz nemal žiadne ľažkosti so zdravím.

Infekčná žltáčka je nákažlivá nemoc, v ktorej vírus pôsobi ničivo na pečienku — hlavnú žlazu zažívacieho traktu. Chorá pečienka si vyžaduje dlhú rekonsilenciu. Čas pečienkových buniek nenavrátne prestava pravovať.

Lahko straviteľné, čerstvé, opäťovne nezohrievané jedlá nenútia organizmus pracovať na t.zv. „vysokých obrátkach“. Takéto skonzumované jedlá pri trávení nezaťažujú pečienkové tkanivo. Radíme teda, aby ste nezabúdali na diétu. Bigos, fazulka alebo zohrievaný makarón a iné ľažky straviteľné jedlá musíte, žiaľ, vyškrtnúť z jedálneho lístka.

HUMOR

Anglický cestovateľ rozpráva Francúzovi o ľažkostiah nevydarenej expedícii:

— Zabloudili sme, nebolo čo jest ani piť, celá zásoba whisky sa vyčerpala. Boli sme doslovné odsúdení na smrt hladom a smädom.

— Na okoli neboli žiadne prameň vody? — pýta sa Francúz.

— Vody, vody — hovorí Angličan — vari v takejto chvíli niekto myslí o umývaní?

mladým mladším najmladším

Ako robil zajko dobré skutky

Karhala mama-zajačica svojho nezbedného syna:

— Synku, synku, čo len z teba vyrastie. Od rána do večera nijerobiš, iba sa naháňaš po poli. Každý deň by si mal vykonáť aspoň jeden dobrý skutok!

Zajko sa naľakal. Mama nikdy neklame. Čo ak z neho vyrastie niečo iné ako zajac. Musí začať s tými dobrými skutkami, a to hned. Ako tak prelaknutý rozmýšla, čo z neho vyrastie, ak nebude robiť dobré skutky, stretne starého jazveca. Niesol kufor, ponáhlal sa na vlak.

— Dovolte, ujo jazvec, aby som vám pomohol. Chcem vykonať dobrý skutok, aby zo mňa nevyrástol slon, — povedal zajko zmejkovanec.

Jazvec nebol odkázaný na zajačikovu pomoc, kufor nebol ľažký, kto by bol však proti konaniu dobrých skutkov. Preto riekoval:

— Dobre, pomôž mi.

Nesie zajko ľažký kufor, fučí ako lokomotiva a uvažuje: Kufor je celý zaprášený. Čo keby som vykonal ešte jeden dobrý skutok, budem mať aj na zajtra. Položil kufor na cestu a začal z neho zotierať prach. Hladí jazvec rozpačito na ušiaka, potom na hodinky. Nervózne prešlapuje z nohy na nohu, do odchodu vlaku je iba niekoľko minút.

Čo je ten jazvec taký nervózny? Asi má v kufri neporiadok a nevie, ako mi to má povedať. Dobre teda, budem mať dobrý skutok aj na pozajtra, premýšla zajko.

Otvoril jazvecov kufor a začne sa v ňom prehŕňať. Jazvec zاغúľal očami, checel niečo povedať, ale slová sa mu v hrdle spriceli. Vytrhol zajkovi kufor z ruk a rozbehol sa, ako vládal. Vlak pískať a vechádzal do stanice.

Zajko hľadí za jazvcom a nechápe, prečo sa tak neslušne zachoval, prečo sa mu ani len slovičkom nepodčakoval. Ved' sa tak veľmi usiloval vykonať naraz až tri dobré skutky!

JOZEF PAVLOVIČ

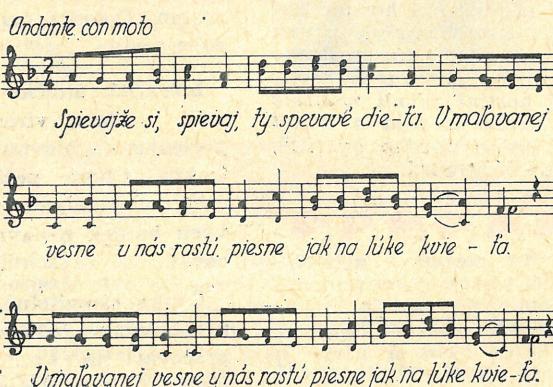
Spievajže si, spievaj

Spievajže si, spievaj,
ty spievavé dieťa.
V maľovannej vesne
u nás rastú piesne
jak na lúke kvieťa.

Spievajže si, spievaj,
ako slávik v chrasti,
ako viesor v poli
o tom, čo ta boli
i o svojom šťastí.

ALOJZ ČOBEJ

DO ŠKOLY

Do školy sa lepšie vstáva,
ked ma mama výbozkáva,
ked mi šepne do uška:
Vstávaj, moja dcéruška!

Marta Bernanová

Ludo Ondrejov

ROZPRÁVKY Z HÔR

Medved'

spod Pavelcova

Môže sa ti natrafiť samica, a potom by sme sa museli len postaviť chrbtami dokopy a odrážať ju žirkami. No a keby bolo treba, potom ju aj sekrou začiahnuť... To vám je nie do smiechu, keď sa taká samica nasrdí. Pamatám sa, bolo to pred rokmi v kremnických horách: odňali sme medvedici mláďatá, ale nemohli sme sa od nej osloboodiť. Vytrhávala zo zeme skaly, až sa gúlali na nás dolu v rieku; vyvalovala suché pne, ba chvíľami doskočila i k nám a zubami drvila konce našich žirkov. Ledva sme sa dostali do koliby pri dobrom zdraví...

A Jasík, ktorý bol ešte nahnevaný, že ho medvedica onehdy tak zaškrabla, len zavše prerušil Strmeňa:

— Ba škoda, že sme ju nestretli! Bol by som jej odplatiť, čo mi nedávno požičala...

Pri takýchto rozhovoroch dostali sa šťastivo ku kolibe a že bola nedela, pozavázovali svoje batohy a spustili sa povedla potoka do dediny. Strmeň začrútil medvedíka do kabánice a celou cestou sa mu tisíco prihováral.

Ked sa medvedica vrátila, slinko už stalo vysoko na nebi. Akoby bola tušila, čo sa stalo; zastala na pokraji kosodreviny, naježila srsť a načúvala. Všade cítila pach človeka, najdravšieho nepriateľa hôr. Všade boli stopy po krpečoch harmanských rubačov. Medvedica zamumlala. A ked sa v kosodrevine pochli a začelestili halúzky a sprášali tenké konáriky pod labkami jej mláďata, skočila k nemu radostne, oňuchala ho a láskavo otierala oň svoju chlpatú hlavu.

Ale i tam bol pach človeka, i tam boli šlapaje, stopy po Strmeňových krpečoch. Oňuchala ich, pohľadala sa po húštine a pohľadom hľadať svoje druhé mláďa. Hľadala a hľadala a malé medveda motkalo sa za ňou. Presledila každý ker. Vyšliapala nové chodníky v hustej spletí kosodreviny, a keď ho nenašla, vrátila sa s druhým mláďatom do hniezda, ktoré si bola vystlala srstou. Tam si ľahli a stúlili sa k sebe.

Takto prelečiali do večera, kým prišiel k nim odrastený mláď medveda gaštanovej farby. Bol tiež jej mláďatom, len ešte nie celkom dospelým, preto sa pridŕžal svojej matky. A keď sa stmilo, vyšli spoločne z húštine kosodreviny a pustili sa po stopách.

Noc bola veľmi tmavá, spali stromy i vtáčatá. Medvede spúšťali sa ku kolibe harmanských rubačov.

Poobzerali kolibu a zasa šli ďalej po stopách, ktoré viedli k dedine.

Tak asi o polnoci priblížili sa k malému domu na pokraji dediny. Chlpatý pes, uviazaný na reťazi, stiahol sa do býdu a začal blázivo štekať a nariekávať v predtuche veľkého nebezpečenstva.

Mladý medved' sa nasrdil, skočil na psiu búdu a jediným úderom ju roztrieskal. Kudloš sa veľmi naľakal, vyskočil z býdu, odtrhol sa z reťaze a šialene d'avkajúc, ozlomkrky zutekal do sveta.

Medved prenúchal dvor, akoby hľadal na ňom pach ukradnutého mláďata. Ale okrem psieho a ľudského pachu iného tam badat nebolo. Pobrali sa o dom dalej.

Obopínať ho velká záhrada, v nej plno stromov obtažkávaných ovocím čakalo na ruky hospodára, ktorý by ich zavjal tejto sladkej tarchy.

Medved', mrcha hospodár, vyštveral sa na sivku, rozkolísal sa a zlomil celú korunu, aby mohla ovoce obhrýzať celá rodina pohodline zo zeme. Takto tam zahubil tri mladé sivky, z ktorých už nikdy stromy nebudú.

Ked sa takto občerstvili, zasa prenúchali dvor. Nijaký iný iba človeči a kozi pach rozprestieral sa po ňom...

Odrazu kdesi zamékalo kozla v smrteľnej úzkosti. Akiste zacítil zápač, ktorý mu nič dobrého nevestil. Mekot zaznieval od stajne.

Medved' skočil na dvere stajne, vyvalil ich a kozla naposledy zajačalo... O chvíľu ho už v zuboch odnášal záhradou.

Ešte by — možno — boli šli aj po iných dvorach a boli by hľadali medveda, ale Kudloš z prvého domu, ktorý sa bol odtrhol z reťaze a tak ušiel istej smrti, pobehúval celou dedinou a štekať na poplach plném hrtanom. Temer zo všetkých davorov povybehuvali psi, veľkí i malí. Hned ich bolo šest, hned desať, dvanásť, štrnásť a celá tátó svorka schytilla sa za splašeným Kudlošom.

Najprv utekali k domu jeho gazdu, a potom po stopách medveda do záhrady druhého domu.

Dobeňli práve, keď medvedia rodina opúšťala záhradu a poberala sa k tretiemu domu.

Zaštekala svorka psov, obklúčila medvediu rodinou a dojedala do nej. Niektorý smelší pes doskočil k medvedom od chrba celkom blízko, vycieral zuby a hrozivo vrácal. Ale keď sa medvedica alebo mladý medved' obrátili, pes odskočil ako strela a nebolo ho.

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLE

ŽI
CZASO
SPOŁE
KULTU
Ukazu
do 15
miesiac

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

W ODPOWIEDZI NA LISTY CZYTELNIKÓW DOTYCZĄCE NOWYCH PRZEPISÓW USTAWY O ZAOPATRZENIU EMEYTALNYM I INNYCH ŚWIADCZENIACH DLA ROLNIKÓW, KTÓRE WESZŁY W ŻYCIE Z DNIEM 1 LIPCA BR.:

Warunkiem przyznania emerytury jest opłacanie składek na fundusz emerytalny rolników. Nie jest to jednak warunek bezwzględny. Jeśli bowiem rolnik składek takich w ogóle nie reguluje lub ma w tym zakresie zaległości, nie stanowi to przeszkody do przyznania emerytury. Zalegle składek zostaną potrącone wówczas z emerytury.

Przekazanie następcy lub państwu gospodarstwa rolnego objętego wspólnością ustawową małżeńska, nie wymaga zgody małżonka, który ma prawo do emerytury, albo dla którego praca w takim gospodarstwie nie stanowi głównego źródła utrzymania bądź też, gdy przekazywanie gospodarstwo rolne wykazuje niski poziom produkcji. Jest to rozwiązanie prawne całkowicie odmienne od przewidzianego w art. 36 par. 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Nieodpłatne przekazanie gospodarstwa rolnego nowej lub tylko częściowo nastąpić może jedynie w formie aktu notarialnego i to bez skutków emerytalno-rentowych.

Jeżeli rolnik jest właścicielem lub posiadcem kilku gospodarstw, nie może wyłączyć od przekazania żadnego z nich.

W razie śmierci jednego

z małżonków, przyznana emerytura wynosi się w pełnej wysokości drugiemu. Jeżeli jednak przed przekazaniem gospodarstwa nastąpi ten z małżonków, który osiągnął wiek emerytalny, drugi — który takiego wieku nie osiągnął — może wprawdzie gospodarstwo przekazać, lecz emeryturę będzie mu można przyznać dopiero najwcześniej po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Emerytura nie przysługuje małżonkowi, który przez ostatnie pięć lat przed przekazaniem gospodarstwa rolnego następca lub państwu nie pracował w tym gospodarstwie i nie pozostawał z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym. W tym przypadku rolnik otrzymuje emeryturę w pełnej wysokości.

Rolnikowi, który przekazał gospodarstwo rolne państwu, przyznaje się

emeryturę, nawet jeśli nie uzyskał on minimalnej wartości 1500 zł. sprzedawy produktów rolnych jednostkom społecznym. Ponadto zwiększa się mu emeryturę o 200 zł za pierwszy i drugi hektar przekazanej ziemi oraz po 50 zł za każdy następny, jednak nie więcej niż o 700 zł. Za przekazane budynki bądź lasy — w zależności od ich wartości — zwiększa się emeryturę od 100 do 300 zł, oraz za zrzeczenie się prawa do bezpłatnego korzystania z budynków o 150 zł.

Umowę o przekazaniu przez rolnika gospodarstwa rolnego następcy musi sporządzić naczelnik gminy, bez prawa wyręczania się w tym względzie podległymi sobie pracownikami gminy. Umowy sporządzane przez innych pracowników gminy z upoważnienia naczelnika nie mają mocy prawnej.

M.B.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

ZUZANNA: farebné, jasné, veselé, usmiate a trochu romantické meno.

Zuzanna je najčastejšie svetlovlásas žena s jemnými, páperistými vlasmi, s veľkými sivými alebo modrými očami a podlžou tvárou. Je stredne vysoká, štíhla, drobnej postavy s peknými, dlhými nohami. Od detstva je veľmi šetrná a vie vybaviť každú záležitosť. Za prílišnú šetrnosť, až skúpost, ju známi a pribuzní nemajú veľmi radi. Býva z nej znamenitá gázdina a manželka. Máva obyčajne jedno, alebo tri deti, zriedkavejšie viac. Je veľmi nadaná, ale sa vie uspokojiť len so strednou školou, priesmykovou a pod. Je z nej dobrá predavačka, účtovníčka, kuchárka alebo učiteľka. Doma musí mať vždy posledné slovo.

Zuzanna je oddaná, čestná a svedomitá pracovníčka. Pochádza najčastejšie z mnohodetnej rodiny a býva obyčajne jedináčka, ktorú matka a starší bratia veľmi rozmaznávajú. Vydáva sa pomerne neskoro — pred 25. rokom a v manželstve sa necítí najštastnejšia, o čom musí stále rozprávať rodine a známym. Má za muža tuťmaka, ktorý nebýva najvernejší. Trochu chorľavie na reumatizmus a neurózy. Keďže dobré pracuje, dobre zarába, preto sa jej z hmotného hľadiska vodi dobre.

Zeny s týmto menom dobré vychovávajú deti, ktoré sú poslušné, dobre sa učia a obyčajne končia vysokoškolské štúdia. Rodina a známi i susedia radi využívajú jej rady v dôležitých životných otázkach. Napriek vrodenému lakomstvu dokáže v ďalších situáciách pomáhať iným, hoci sa nedôčká od nich nikdy vdľačnosti. Dlh honobí majetok, ktorý začína plne využívať, keď skončí 45 rokov. Vtedy sa jej zlepšuje i rodinný a manželský život.

TADMIR

snáre

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NAŠICH BABÍČIEK, OSTATNE, VED JE TO IBÁ ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVIA:

MÚKA — keď ste ju vo sне videli alebo ju mali, v najbližšej budúcnosti môžete očakávať väčší finančný príjem — aspoň takto tento sen vysvetľujú staré snáre. Keď sa vám snívalo, že ste múku rozhadzovali, mali by ste sa vystríhať pohŕdania inými, môžete to totiž pre vás zle dopadnúť. Mlieč obilie a vidiet lako sa múka sype by malo znamenať štastie a bohatstvo v blízkej alebo ďalšej budúcnosti pre vás a pre vašu rodinu. Keď sa vám sníva, že z múky pripravujete cesto, mali by ste pouvažovať o tom, či si dobré plníte rodčovské povinnosti, ale aj o tom, aký je váš vzťah k vlastným rodičom. Snad by ste sa mali zmeniť? Ak by ste videli vo sне horiacu múku, podľa všetkého môžete očakávať návštevu, ktorej sa potešíte. MRAKY — nie je to najlepší sen a vraj znamená, že vám hrozí nejaké nebezpečie. Môže sa to týkať tak vášho zdravia, ako aj zdravotného stavu vašich najbližších. Malé mráčiky zasa znamenajú, že vaše ľažkosti čoskoro pominú a že vás čaká lepší život. Keď ste videli rýchle letiacie mraky — môžete očakávať veľkú zmenu v živote a týka sa to rodinných záležitostí. Snad v rodine bude svadba alebo prírastok.

ZUZKA

SEDLIACKA POLIEVKA

Rozpočet: 40 g masti alebo oleja, 20 g hladkej múky, 10 g cibule, 1 dl mlieka, 40 g čerstvých hrívov, 10 g rezancov, sol, zelený petržlen, mleté čierne kořenie.

Z masti a múky pripravíme bledú záprážku, pridáme postrúhanú cibulu, spolu popräzime, zalejeme

vodou, mliekom, osolíme, okoreníme a varíme. Neskoršie pridáme hríby posekané nadrobno a udusené na masti, osobitne uvarené a ocadené rezance a posekaný zelený petržlen. Namiesto čerstvých hrívov môžeme použiť 5 g hrívov sušených.

DUSENÝ KARFIOL S VAJÍČKOM

Rozpočet: 600 g karfiolu, 40 g masti, 20 g cibule, 30 g krupice, vajce, sol, zelený petržlen.

Cibuľku pokrájanú na-

drobno a krupicu dáme na mast oprážiť, potom pridáme očistený, pokrájaný karfiol, trochu podlejeme vriacou vodou, posolíme a prikrytý dusíme. Voda z karfiolu sa musí počas dusenia vypariť. Keď je karfiol mäkký, pridáme rozložané vajce, nakoniec pridáme posekaný zelený petržlen.

Podávame so zemiakovou kašou alebo chlebom.

ZAPEKANÁ FAZUĽKA

Rozpočet: 600 g žltej fa-

zulky, 60 g masla, 5 g strúhanky, 2 dl mlieka alebo kyslej smotany, 1 vajce, voda, sol.

Očistenú fazuľku uvaríme v slanej vode. Nádobu vymastíme tukom a vysypeme strúhankou. Vložíme do nej uvarené, ocadené fazuľové struhy, zalejeme mliekom, v ktorom sme rozložili vajce, polejeme rozlopeným maslom a dáme do rúry zapieť. Posekanú fazuľku môžeme posypať opráženou strúhanou.

Podávame so zemiakmi.

ZIVOT

CZASOPISMO

SPOŁECZNO

KULTURALNE

Ukazuje się do 15 każdego miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÔZNYMI TAŽKOSTAMI A ZALEZITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČULEJUJU? NAPISTE NAM NA ADRESU: REDAKCIA ZIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH CASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednárik (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Kempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolajka), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luścianski (Zelów), Lýdia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundlová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Kempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmaný (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

ADRES ZG TKCiS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doreczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartałnie 6 zł, półrocze 12, rocznie 24 zł. Jednostki gospodarki społecznej i instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeraty wyłącznie w urzędach pocztowych i u doreczycieli.

Prenumeratę z zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do składu 23.7.1980 r. Numer podpisano do druku 4.IX.1980 r. Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 857. Nr indeksu 1153-201045. O-51.

PRO POVZNESENÍ ČESKÉ KNIHY

tiskář roku 1501 vydal prazský kni-
žník Melantrich herbarium, krasnou knihu s 200 dřevoryty,
první odborné dílo vytištěné
v Čechách se vši pečlivosti, ja-
kou vyzaduje publikování vede-
ké práce. V této knize je uvedeno:
„Vydávám tento herbarium pro
poetivost vlasti své milé, náro-
du českého a království tohoto
slavného a také pro dobro všech
mílých Čechův Moravanty a Po-
láktův. A tolikéž i pro ty náro-
dy, kteríž našeň ušlechtilého a
širokého slovanského jazyku do-
žívají. Na tuto knihu, tak užitec-
louve universitě, kde dosáhl ba-
kalářské hodnosti. Pro další hu-
manistické vzdělání se na sedm
let odebral do zahraničí: pro řeč
Německo, Nizozemí, Švýcarsko,
naříštěn řadu významných kul-
turních středisek. Zaroveně se sez-
namoval s tají a uměním knih-
tisku. Hlavní znalosti získal v
Basileji, ve slavné Frobeniové
tiskárně, kde vydával své spisy
Erasmus Roterdamský a kde byl
zaměstnán Hans Holbein mladší.

ozdobenou, temné všeck statě-
ček jsem vynaložil ne pro svůj
toliko užitek, ale více proto,
abych svou prací lidem prospěšti
a vlasti své poctivě poslužit
mohl."

Melantrichovo vydání herbáře
mělo epochální význam v ději-
náři nejen českého knihtisku,
nýbrž české kultury vůbec. V po-
lovině 16. století ovšem v plen-
kářském už dávno nebyl v plen-
kách. Naopak, do českých zemí
pronikl velice brzy; už za 20 let
po nejstarším dochovaném tisku
Johanna Gutenberga se i v Če-
chách objevila první tištěná kni-
ha a knihtisk se tu poměrně prav-
rozšířil. Od r. 1468 do r. 1560
se tisklo v různých českých
městech (prvenství náleží Plzni),
pokračovali a organickou roz-
voje se však knihtisku doslova jen
v Olomouci a v Praze. V cekově
úpravě a výpravě tištěné knihy
dosáhli čeští knihtiskáři takové
osobitosti a dokonalosti, že se
jejich práce stala ve 2. polovině
16. století pro celou Evropu vy-
nikajícím umělecko-průmyslo-
vým přínosem a skvělým příkla-
dem.

Předpokladem tohoto rozvoje
byly příznivé kulturní poměry v
Čechách před třicetiletou vál-
kou. Knihy byly mnoho žádány
a tedy i mnoho vydávány, da-
leko více než treba v sousedním
Polsku, Uhrách nebo zemích ra-
kouských. A je celkem pochopi-
telné, že při takových podmí-
nách se v Čechách objevila také
ráda výborných typografií. Zcela
jedinečným zjevem mezi nimi
však byl Jiří Melantrich Roždá-
lovsý z Aventyna (nar. kol. r.
1511, zmř. 19.XI.1580), kterýho si
leta v rámci kulturních výročí
UNESCO připomínáme.

Na svůj životní úkol byl Melantrich dokonale připraven nejen velkou osobní vlohou, nýbrž obdobnou péčí jako písmu věnoval Melantrich i obrazové výpravě. Knihisk se rozvíjel rukou

v ruce s uměním dřevorezby, a tak Melantrich zaměstnával i řezbáře. Redit se přitom svým vškusem, zjemnělými poznatky z Frobeniovy tiskárny, kde se tiskly dřevořezby Dürerovy, Cranachovy a Holbeinovy. Některé nachový a Holbeinovy. Některé stříky dřevořezby Melantrich kopíril primo u Frobeta, jiné nechal napodobit. Řezbáře Melantrich potřeboval i pro motové stožky vydávaných kancionálů.

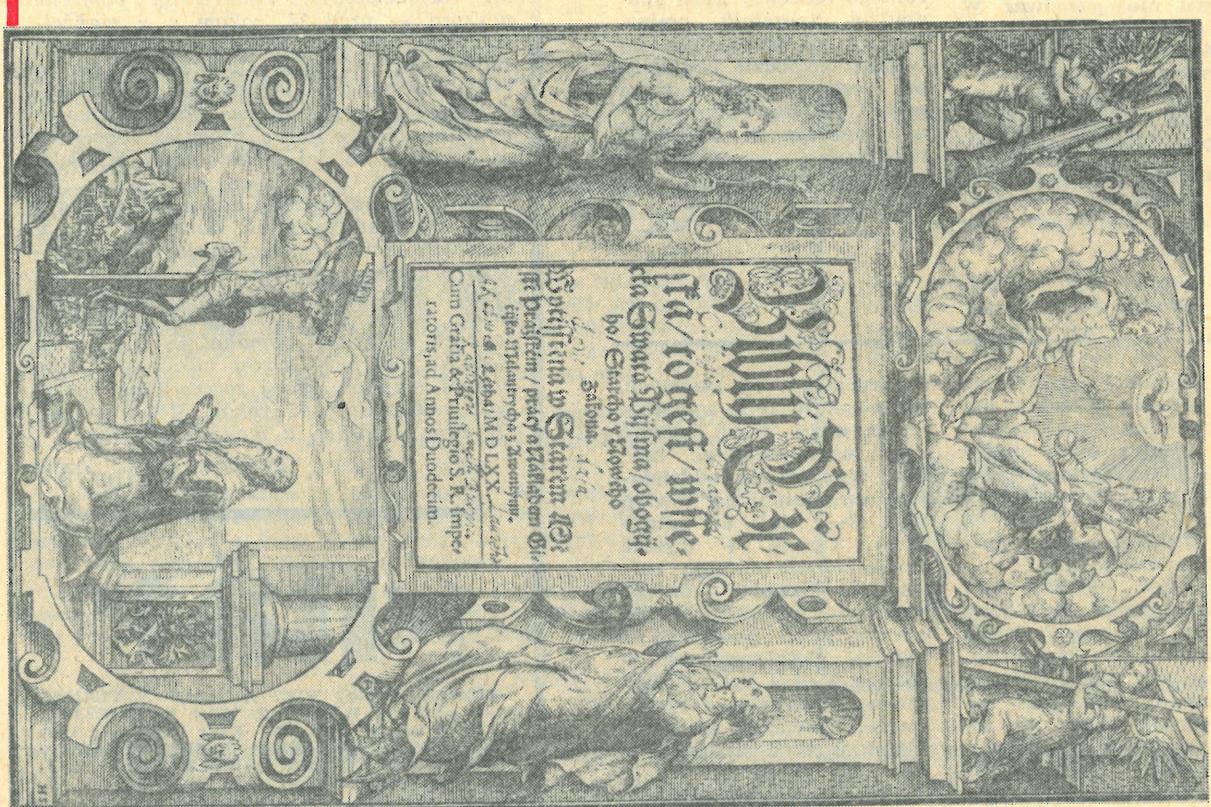
Jeho dráci vedly tři obecné myšlenky: myšlenka osvěty, myšlenka všeobcovská a myšlenka průmyslovství a odborné práce. Bylo jen logické, že právě jím vydané knihy spolu se slovníky jeho zetě a dědice melantrijského

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BLÍŽENCIA (21.4.-20.5.) — musíte si dat věčný pozor, abyste nepřijali prtilas veta, když budete v společnosti, může to mít zlé následky. Čaká vás milé prekvapení v rodině.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RAKA (21.5.-20.6.) — přesvědčte se, že budete prezentovat vás příznivý, najmá pre mladomanežov. Aláta musíte si dat pozor, aby ste pre klebety nemali nepríjemnosti na pracovišti.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ LEVY (22.6.-22.7.) — starší osoby sa potesia návštěvou nejbližších, ale môžu očakávať aj zlepšenie finančnej situácie. Mladym možno odporučať cestovanie.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁH
(24.9.—23.10.) — aj keď vás čaka mimoriadne veľa práce, budete spokojní, lebo jej výsledky vám skutočne priniesú potesenie. Možno vás však vysvetlí, že vás v tomto období života čaká veľké nároky.

PhDr. Jan Kučera — TA ORBIS
(zkrácený text)

(23.7.—23.8.) — aj keď sa musíte pripraviť na smútok radíme, nemali by ste zútat. Na koniec po období smútku vás čaka skutočne prijemná udalosť, ktorá potesí celú rodinu.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ PAN NY (24.8.—23.9.) — osoby narodené v tomto znamení môžu očakávať, že sa zoznamia s niekym, kto môže byť dokonca aj budúcim životným partnerom. Dajte si pozor na zlodejov.

zete očakávať aj zmenu bytuška.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKOR-PIONA (24.10.—22.11.) — V kde si vypíjete, v žiadnom prípade si nesmiete sadnúť za vonkajšiu stôl, nôže to mať tragickej následky. Mladí ľudia po predošlých hádkach s partnerom sa zasa urobria.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ STRELCA (23.11.—21.12.) — pre mnohých ľudi narodených v tomto znamení bude to mimoriadne vhodný čas na podnikanie, vyjednávanie a cestovanie. V lásku možno očakávať uspechy.

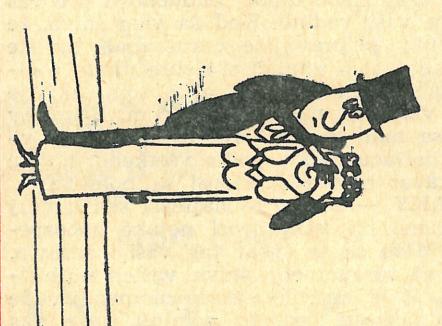
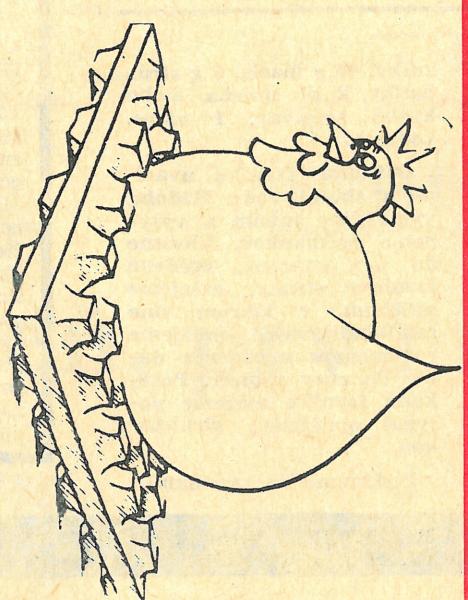
OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZOROŽCA (22.12.—20.1.) — staršie osoby môžu očakávať zlepšenie zdravia a ľavštevnu, zasa mladí priejeme spoločenské udalosti. Dajte si pozor na žaludok.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNARA (2.1.—18.2.) — začiatok mesiaca môže byť kritický, ale keď si zachováte pokojnú myseľ, všetko dobre dopadne. Nekonajte premýšľanie, aby ste to potom netuhotvali.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RÝB (19.2.—20.3.) — pracovné i spechy, ktoré dosiahnete, budú výsledkom vašej dobrej práce. September bude pre vás vhodný na dovo- lenku a cestovanie.

Hviezdy o tom, čo vás čaká v septembri

HUMOR + HUMOR + HUMOR

LUDAS MATYI — Budapest.